

Tauta, rašytojas ir veikalas

J. VAICIŪNIENĖ

1. Kodėl atsiliepiu

"Draugo" Kertinėje parašė 1969.VII.9 rašytojo Jurgio Gliaudos straipsnis "Apie tautinio heroizmo realizmą" be abejonės, "Draugą" skaitančią visuomenę turėjo labiau paveikti, negu tokiu ar panašiu reikalu būtų pavėikęs straipsnis ne rašytojo.

Straipsnį "Apie tautinio heroizmo realizmą" mūsų rašytoją paskatinęs tokį paskelbti spaudoj vieno asmens laiškas, atnešęs neiginių, kad literatūroje nereikia vaisyti "tarptautinių šmėklų", nereikia "tarptautinių žanro formų". Ir prašo: "Parodyk man bent vieną knygą, kuri žadintų mūsų jaunimą". Iš žodžio "parodyk", vienaskaita, suprantama, laiško rašytoją J. Gliudai esant artima.

Jeigu artimam asmeniui į asmeniškai rašytą laišką būtų atsakyta tokiu pat būdu, o ne viešu laikraščiniu, abiejų mintys būtų likusios šiuo metu tarp jiedvių, be atgarsio visuomenėje. O straipsnio autoriaus pabrėžtoji tiesa, kad "Rašytojas suformuoja net tautą", nesišauktų atsiliepti, kuriems rūpi vienos ar kitos savos tautos suformavimas.

Ir aš atsiliepiu, ne tiek tiesiog atsakydama į J. Gliaudos straipsnį, kiek apskritai pavėdėta šiuo nepraeinamai degančiu reikalu straipsnyje paskleistų minčių.

Atsiliepiu, nors mano balsas, kaip J. Gliuda rašo, būtų "kaip kartais kas sušunka, kad tarp tautinės šmėklos slopina tautinę dviasią", tai nėra vox populi — vox Dei, bet tik vox populi — vox ignorantiae.

Ne paslaptis, kad tarptautinės, net kitatautinės šmėklos mūsų tautos kelionėje čia ir kitur virsta kūnais. Taip pat ne melas, kad iš mūsų spaudos vis garsiau ir plačiau pasilieja balsų, ir klostosi nuomonių, jog mūsų literatūroje tradicinės tautinės prasmės herojai dabar ne realūs, ne esamos praeities šmėklos, besidraikančios lyg voratinkliai po dabartinio gyvenimo saulės apšviestas platumas. Dėl to ir iš viso mūsų tautiniai literatūros veikalai negali būti tikrosios literatūros veikalu šeima. O literatūros veikalamis premijuoti komisijs ne retai premijuoja literatūros veikalus "realios" tarp-

tautinės platumos, net dabartinės einamosios mados.

Jeigu daugumos mūsų rašytojų, daugumos jų veikalu laikotarpinės ar "tarptautinės šmėklos" virstų kūnais, kaip tokie veikalai suformuos tautą? O kai suformuos, bus ne tik šaukštai, bet ir samčiai po pietų. Arba vėl turės praeiti šimtai metų, kol iškils literatūros šauklių ją prikelti ir atformuoti.

Kas nuo seno žinojo ir dabar tebežino, kad literatūros veikalu tautiškas niekad nėra buvusi ir dabar nėra jokia klūtis būti veikalu literatūrinis ir į jį į visuotinę literatūrą, kurie žino, kad veikalo literatūriškumas priklauso nuo rašytojo talento, kad rašytojai, ypač talentingieji, gali suformuoti tautą, — tie visada norėdavo ir tebenori, kad formuotų tautinę idealistinę linkmę. Ypatingai tokiais sunkiais tautai laikais, kada ji neturi apsiginti nuo nutautinimo kitokio ginklo, kaip idealistinį tautinį.

Kadangi J. Gliuda yra iš pašauktųjų retas išrinktas plunksnos ažuolas, nors dabar ir ne "prie Nemunėlio", bet dar taip neseniai prie jo buvęs, čia keltą tikrų literatūrinių lietuviškų veikalu yra sukūręs, tai vienas gali suvaidinti tokį vaidmenį, kaip anuomet yra suvaidinęs Maironis arba kiti to meto Lietuvos lietuviai rašytojai. Tai visai kaip reikiant, jei vienas kitas pažįstamas tautinės literatūros reikalu jam laiško parašo. Jeigu aš būčiau pažįstama, irgi būčiau parašiusi ar parašyčiau.

Tik nebūčiau rašiusi, jog nėra nė vienos (lietuviškos) knygos, kuri patrauktų jaunimą. Yra ne viena, bet yra ir daugiau. Jeigu nepatraukia, tai ne vien knyga kalta: yra daug kitų kaltininkų. Iš jų, kaip minėjau, kalta lietuviškoji laikraštija, vis pašeikanti lietuvišką knygą dėl jos "nusibodusio siauro neįtikinamo, supelėjusio" lietuviškumo laikraščius skaitantiems vyresniesiems. O vyresnieji tėvai, leidami lietuviškai knygai pelyti, tuo ir kitaip pamoko jos nevertinti vaikus ir būsimą jaunimą.

Šalia straipsnių, vadinančių lietuvišką knygą niekinančiais varda is tame pačiame laikraštyje siūlomų pirkti nupigintų lietuviškų knygų ištiestas sąrašas atrodo tragiškai kvailai, juokingai, dirbtinai...

Tokiu kirviu pati lietuviškoji laikraštija kertasi šaką po šakos, ant kurios dar kybo, palikdama stuobryje tuščių įkurtų želti svetimoms atžaloms (Knygų rimos recenzijos, kritikos — kitas reikalas).

2. Ar užkraunama pareiga.

Iš asmeniško laiško, lyg apyskaudžiai jo paliestas, mūsų rašytojas išveda: "lietuviams rašytojams svetimoje užkraunama pareiga rašyti pagal tautinę nuovoką, operuoti superlatyvinio heroizmo temomis, iš ko mūsų jaunimas semtųsi lietuviško stiprumo ir meilės Lietuvai".

Jokiu būdu nesuprastina, kad ne valdžios nuostata, bet tokio pat likimo vieno ar kito brolio, kaip ir J. Gliuda, vienaip ar (Nukelta į 2-rą psl.)

Dailininkas Juozas Bagdonas prie savo mišinio paveiklo kompozicijos. Dailininko tapybos paroda įvykė lapkričio mėn. 1—2 d. Philadelphiaje, Šv. Andriejaus parapijos salėje.

A. STULGINSKIO LAIŠKAI iš Sibiro ir iš okupuotos Lietuvos

JUOZAS PRUNSKIS

Tik tris turėjome nepriklausomos Lietuvos prezidentus, tik 20 nepriklausomybės akto signatarų. Paskutinis iš jų užmerkė akis Aleksandras Stulginskis, miręs š. m. rugs. 22 d. Tai buvo vienas pagrindinių nepriklausomos Lietuvos kūrėjų, kuriuo domėsis kiekvienas, kuriam tik bus mielas nepriklausomos Lietuvos gyvenimas.

Balsas iš Sibiro

Gilus liūdesys prie to naujojo kapo mus verčia domėtis viskuo, kas rįsasi su tuo didžiuoju žmogumi. Jo tauri asmenybė gražiai atsiskleidžia pluošte jo laišku, rašytų jo vieninteliui dukteriai — dr. Aldonai Juozevičienei, gyvenančiai Chicagoje. Ji velioniu buvo taip labai miela, kad kiekvieną laišką pradeda žodžiais: "Brangioji" arba "Mylimoji". Maskuodamasis laiškuos, save vadiną "Seneliu". 1956 metais, kai dar dirbo Sibire ūkyje, vasarą rašė: "Dabar senelis per kiaušias dievas sukinėjas po laukus, nors ir pavargsta, bet jaučiasi neblogiausiai; kiek būkštuoja žiemos, nes ji kartais, ypač pereitais metais, buvo labai žiauri. Tuomet laukuose ne visai jauku. Jei turėsi progos, atsiųsk seneliui parkerį... Gal už metų kitų ar anksčiau jo padėtis pasikeis ir jis svajoja

ši-tą rašinėti". Laiške ir Stulginskio žmonos prierašas, kur ilginasi grįžimo į Lietuvą ir pasisakoma, kad tremties kančiose: "vienas šviesus taškas mano gyvenime esi Tu, brangioji, ir Tavo miela šeima".

Iš Sibiro grįžtant į Lietuvą

Tolimesniuose laiškuose pasakoją apie pasirošimus iš Sibiro grįžti į Lietuvą: "Tuo tarpu nieko nesiūski, nes projektuojame už keleto mėnesių pakeisti savo gyvenamąją vietą. Aleksandras parvyko 1954 m. pas Onutę (žmoną), į jos gyvenamąją vietą (Sibire), kur ji privalėjo gyventi." Prašo atsiųsti vitaminų ir vaistų. Pažymi "Man labai įkyrėjo ši gyvenamoji vieta" (1956.6.20). Sekančiame laiške rašo, kad vis dar nesėkmingos jo pastangos gauti vietą apsigyventi Lietuvoje. Lapkrič. 4 d. jau rašo su tikrumu: "Gruodžio pradžioje išvažiuosim. Kalėdų šventės tikrai būsim pas Petrutę. Dabar važiuoti negalima, kadangi upė neužšalus, persikėlimo per ją nėra, o kol laivai vaikščioja, nesusukubom susitvarkyti. Nežinia, ar gausiu darbo... Gyventi mieste maloniau, bet didelės išlaidos, ypač sunku su butais. Pamatysime. Jei darbo sulig specialybe negaūcia, manau iš savo specialybės ši-tą rašyti."

Nelaidžia Kaune apsigyvent

Parvykęs į Lietuvą, laišku 1957. 2.2 atsargiai pranešė apie suvaržymus: "Senelis pastaruoju laiku daugiausia gyvena Dotnuvoje, i Kauną tik reikčiaisiais atvyksta... Mat, gydytojai pripažino, kad Kauno oras jam kenksmingas... Daug kartų jis važinėjo į Vilnių tartin su gydytojais... Jau senokai pas mane bloga nuotaika. Niekaip negaliu išsipainioti iš visokių sunkumų. Nors dirbu gana daug, tai vienintelė mano paguoda."

Pagaliau 1958.2.25 pranešė, kad gautas leidimas apsigyventi Kaune: "Seneliui Vilniaus gydytojai buvo pripažinę, kad jam Kauno oras nėsveikas esąs. Todėl jis buvo vienam mėnesiui išvykęs į Dotnuvą pataisyti sveikatos. Dabar, atrodo, ji jau tiek pasveiko, kad vėl galės gyventi Kaune".

Sunku gauti darbą

Rašo, kad žmonos sveikata silpna, o jam pačiam nepavyksta Kaune pragyvenimui gauti darbą: "Aleksandras vis dar neužbaigė su įsidarbinimu. Poryt mano važiuoti šnekėtis su dėdėmis. Mat, visas dalykas, kad jis nenori niekur kitur važiuoti i darbą dėl žmonos sveikatos".

Bal. 9 d. jau rašo "Rytoj pirma dieną išvykstu i darbą. Kaip

Kertinė Paraštė

APIE EGLUTĘ IR JOS SKARDINĖLĘ

Kai gimė mūsų dukrelė, mano vyras nuvažiavo į mišką ir parsivežė mažą eglutę. Ją pasodinome vejoje prieš namą ir vienas kitam palinkėjome, kad ji augtų, kaip mūsų Jolanta, kad žiemą - vasarą žaliuotų, kad džiugintų širdį ir akį. Nuo to laiko eglutė pradėjome rūpintis beveik su prietaringa baime. Tai jau nebebuvo paprastas medelis — ji tarsi sutapo su mūsų dukters ateitimi. Ne sykį matydavau pro langą, kaip mano vyras aplinkui ją apeina, išraudamas piktžolę ar paglostydamas naują jos šakų vainiką. O vienais metais, kai eglutė pradėjo skursti, mudu stačiai nežinojome, kaip ją laistyti, kaip ją apravėti, kad tik ji nenuvystytų.

Šitą istoriją prisiminiau, vartydamas vaikų laikraščelio "Eglutės" lapus. Juk ir ši eglutė nėra paprastas medelis. Su ja surišta mūsų jaunomėnės ateitis, ir todėl ji turėtų mums visiems ypatingai rūpėti.

Šio rašinio tikslas nėra prašymas materialinės pagalbos "Eglutei". Tačiau savaime persiši kelios mintys. Dažnai sakoma: "Tik duokit gerą tikslą, o pinigų jam atsiras." Bet pabūsiu krankliu ir kiekvienam optimistui ant peties pakranksėsiu: "Eglutės" vargas egzistavimas yra įmanomas tik todėl, kad Putnamo seselės visą techninę talką, kuri kituose laikraščiuose yra apmokama, teikia "Eglutei". Antraip "Eglutė" jau seniai būtų nuvytusi.

Talpoji pakranksėsiu apie vienas liūdnas laidotuves, kurios įvyko šią vasarą Kennelbunkpote. Kad ir kaip mus bedžiugintų visi kiti laimėjimai, Šv. Antano gimnazijos uždarymas sunkiai, oi, sunkiai sveria kitą svarstyklį lėkštę žemyn. Deja, ir labai gražius tikslams kartais paramos neatsiranda...

O dabar norėtusi tarti kelis žodžius apie meninę "Eglutės" talką. Nepalikime skurstančio vaikų laikraščelio tik kelių rašto ir dailės žmonių rūpesčiui, tik kelių mokytojų ir tėvų desperatiškai pastangai — ją papuošti ir praturtinti. Tai ne vien lietuviybės išlaidų momentas. Tai drauge ir jos pristatymas kaip galint patrauklesnį formoj. Estetinis valko skonis turi būti lavinamas nuo pat mažumos, nes pirmieji įspūdžiai pasilieka visam gyvenimui. Prabėgs keliolika metų ir vaikai taps jaunąja mūsų šviesuomene. Bandykim laimėti juos dabar, kad netektų sielvartauti, kai būsim juos pradėd.

Neseniai teko vartyti specialiai vaikams išleistas Chagallio, Picasso ir Kandinskio paveikslų knygas. Mažam piliečiui reikia jau vaikystėje bent populiariai pažinti tai, ką jis užaugs turės įvertinti ir suprasti.

Juk vaikui paprastai patiekiamas pats gardžiausias, pats geriausias kąsnelis. Argi kitaip turėtų būti su dvasiniu maistu? Todėl, kaip būtų puiku, kad "Eglutės" talkon stotų pačios rimčiausios mūsų meninės pajėgos!

Ne vienas orensis rašytojas paabejos, ar vaikų literatūra yra iš viso literatūros vardo verta. Čia tektų prisiminti, kad daugelis rašytojų laimėjo net pasaulinį garą vaikų literatūros laukuose.

Kitas vėl tars, kad vaikams rašyti ir jiems piešti — reikia specialaus talento. Dalinai tai teisybė. Bet štai, skaitau ir gėrinosi, kai Sandburgas rašo apie skudurinės lėlytės vestuvių eisną, kai Ionesco pasakoja apie mažą mergaitę, vardu Josette. Nors anaipol nėra juodu vaikų literatūrai galutinai atsidavę... Atseit, kartais net visai kito žanro rašytojai su vaikais pasikalbėti būna miela atvanga. Nebūkim ir mes pernelyg rimti — ne vien didžios temos vertos gero kūrėjo pastangų. Kartais smagu pažaisiti ir su miniatiūra.

Brangūs rašto žmonės, moterys ir vyrai, papasakokit apie savo gimtinę ar apie obelaitę savo sode, aprašykite kokį nors vaikystės nutikimą, pasekit kartais mažą pasakaitę! Bent sykį į metus padarykit tą nedidelę paslaugą vaikams ir "Eglutės" redakcija nejaus nuolatinio nepritekliaus.

Brangūs dailininkai, tapytojai, grafikai, akvarelistai! Nupieškite bent po vieną kiškutį, baravyką, drambliuką arba piešinį... Jei ne savo vaikui, tai gal kaimyno mergytei ar berniukui, kurie pro tvorą jums pasako: "Labas rytas!"

Šie žodžiai — tai rinkliava "Eglutei". Duokit, gerbiame, tik kelių mokytojų ir tėvų desperatiškai pastangai — ją papuošti ir praturtinti.

Tai ne vien lietuviybės išlaidų momentas. Tai drauge ir jos pristatymas kaip galint patrauklesnį formoj. Estetinis valko skonis turi būti lavinamas nuo pat mažumos, nes pirmieji įspūdžiai pasilieka visam gyvenimui. Prabėgs keliolika metų ir vaikai taps jaunąja mūsų šviesuomene. Bandykim laimėti juos dabar, kad netektų sielvartauti, kai būsim juos pradėd.

Dailininko ranka užbrėžtas, net ir mažas žuniukas bus kuklus meno kūrinėlis, poeto plunksna aprašyta žvaigždutė kas vakarą atgis, sumirgės ir nusijuoks mažam skaitytojui.

O kiekvienam geram pasiryžimui pagelbės senas posakis: "Bis dat, qui cito dat." Tas, kurs greitai duoda, dvigubai duoda. Rp.

Šiame numery

- Apie Eglutę ir jos skardinėlę.
- Tauta, rašytojas ir veikalas.
- Aleksandro Stulginskio laišakai iš Sibiro ir iš okupuotos Lietuvos.
- Mokslo ir kūrybos simpoziumo ekrane: prof. dr. Marija Alseikaitė-Glūbutienė, dr. Kostas Ostrauskas, prof. dr. Romualdas Kučba.
- Danguolės Sadūnaitės eilėraščiai.
- Vytauto Mačernio poezija tarp garso, tikrovės ir legendos.
- Moterų gyvenimas.

ten man seksis, sunku pasakyti... Ačiū Dievui, mano sveikata nebloga... Labai ilgai viešėjome pas gerus žmones. Tur būt nemažai jiems igrisome. Dabar man bus sunkiau, nes teks ir produktus pasirūpinti... Aš išvykstu i darbą

apie 7 val. ryto ir grįžtu taip pat apie 7 val. vakaro. Mat, kelionė ten ir atgal užtrunka apie pusantros val. Arti kilometro tenka pėsčiam eiti... Mūsų kambariukas yra truputį didesnis už "sleepingo" (Nukelta į 3 psl.)

Mokslo ir kūrybos simpoziumo ekrane (IV)

Prof. dr. Marija Gimbutienė

STASYS DAUNYS

Lietuvės mokslininkės Marijos Gimbutienės vardas gausiais moksliniais darbais toli prasižėrė ne tik už Lietuvos ribų, bet ir už Europos kontinento. Prof. dr. Marija Gimbutienė dalyvavo mažiausiai 25-kuose tarptautiniuose mokslininkų kongresuose, suvažiavimuose, simpoziumuose. Ji ten skaitė paskaitas, dalyvavo diskusijose.

Būsimoji iškili mokslininkė Marija Gimbutienė gimė Vilniuje 1921 m. Gimnaziją baigė 1938 m. Kaune, o bakalaurų diplomą suteikė Vilniaus universitetas 1942 m. už mokslinį darbą iš Lietuvos archeologijos srities. Toleesnės studijos jau už Lietuvos ribų. 1946 m. Tuebingeno universitetas už iš Europos archeologijos srities parašytą tezę "Die Bestattung in Litauen in der vorgeschichtlichen Zeit" suteikė filosofijos dr. laipsnį. Studijas gilinno Tuebingeno ir Muencheno u-tuose Vokietijoje, o atvykusi į Jungtines Amerikos Valstybes Cambridge, Mass. Harvardo universitete. Dabar dirba viename Californijos universitete, turėdama titulą: "Professor of Indo-European studies and Curator of all World Archaeology". Anksčiau yra dirbusi Harvardo universitete, taipgi gavusi keletą mokslinių ir profesinių žymenų. Priklauso American Anthrop. Asso., Institute of Archaeology of America, Folklore Society, ir lietuviškoje gyvenime — Santaros Šviesos Federacijai.

Mokslas veržiasi į tolimes erdves, jau pasiekta mėnulio, žvaigždomasi į planetas. Dr. Marija Gimbutienė nenori pakilti nuo gimtosios žemės, veržiasi į jos negilų paviršių, norėdama rasti tolimos praeities palikimą, norėdama sužinoti, kaip prieš tūkstan-

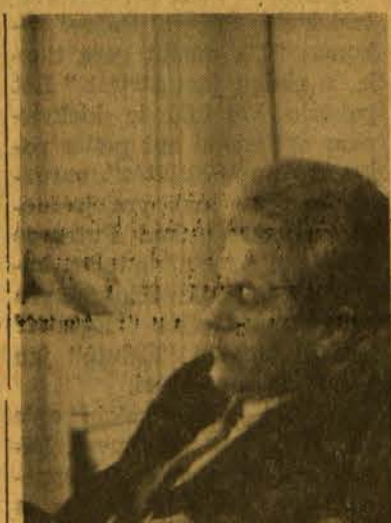

Dr. Marija Alseikaitė - Gimbutienė

atvyksta Chicagon dalyvauti pirmame lietuvių Mokslo ir kūrybos simpoziume. Ir vadovaus "Europos archeologija prieš indoeuropiečiams ateinant" temos nagrinėjimui. Ši vertinga ir įdomi paskaita įvyks lapkričio mėn. 28 d. Jaunimo centre, vakare.

Dr. Kostas Ostrauskas

Dramaturgas, literatūros istorikas ir kritikas Kostas Ostrauskas gimė 1926 m. balandžio 5 d. Veiveriuose, Marijampolės apskr. Nepriklausomai Lietuvoj mokėsi Kauno VI gimnazijoje, kur, baigęs 6 klases, konkursiniu būdu įstojo į Kauno Jaunimo teatrą, kur vaidino ir kartu kūrė dramos studiją. Karo audroje pasitraukė į Vokietiją ir 1946 m. baigė Liubeko lietuvių gimnaziją ir iki 1949 m. studijavo Pabaltijo universitete, kartu lankydamas ir dainavimo studiją. Paruošė ir režisatyvinių būdų Pinneberge 1948 m. pastatė V. Krėvės "Šarūną" ir B. Sruogos "Baisiją naktį". Į Ameriką atvyko 1949 m. Nuo 1950 m. studijavo baltistiką ir slavistiką Pennsilvanijos universitete Philadelphiaje pas profesorių A. Salį ir prof. Senną, o lietuvių literatūroje specializavosi pas prof. V. Krėvę. Studijas baigė 1952 m. magistro laipsniu, o 1958 m. gavo filosofijos daktaro laipsnį už disertaciją apie J. Bičiūną ir jo kūrybą. Literatūros istorijos, kritikos ir kitais kultūriniais klausimais rašė "Literatūros Lankuose", "Aiduose", "Metmenyse" "Darbe", "Lituanus" ir kituose žurnaluose.

Dr. Kostas Ostrauskas

Ostrauskas yra vienas šių krypčių pradininkų mūsų dramaturgijoje. Literatūros kritikai atkreipė dėmesį į K. Ostrausko 3 veiksmų dramą "Kanares", kuri sprendžia amžino laimės ilgesio ir jo sudužimo problemą. Vieno veiksmo drama "Pytpė" savo siužetu ir kompozicija yra vienas iš pionieriškiausių veikalų mūsų modernioje dramaturgijoje.

Rašytojas K. Ostrauskas atvyks ta dalyvauti lietuvių Mokslo ir kūrybos simpoziume. Prieš eile metų pakeltas Santaros garbės filisteris, ir šiaip aktyviai reiškiasi mūsų kultūrinio gyvenimo veikloje. Mokslininku suvažiavime jis vadovaus Pasaulinės literatūros sesijai.

Prof. dr. Romualdas Kašuba

Prof. dr. R. Kašuba priklauso tai lietuvių kartai, kuri šio pasaulio šviesa išvydo antrame Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetyje, auklėtoji mokyklą tarsi tremties slėpnyse, o auklėtojus mokslus baigė Jungtinėse Amerikos Valstybėse, gimė 1931 m.

Kaune. Antrojo pasaulinio karo sūkuriuose atsidūrė Vokietijoje, kur 1948 m. Muenchene baigė gimnaziją. Atvykęs į Ameriką pradėjo Mechanical Engineering studijas Illinois universitete, 1954 m. jas baigdamas Bachelor of Science MSME laipsniu, Master

Rašytojų būrys laureatų pagerbimo iškilmėje spalio 11 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Anatolijus Kairys, Alfonsas Šešplaukis - Tyrulis, Povilas Gaučys, 1968 metų Lietuvių rašytojų draugijos premijos laureatas kan. Mykolas Vaitkus, švietimo Tarybos jaunimui skirtos literatūros konkurso laimėtoja Danutė Brazytė - Bindokienė, Julija Svabaitė - Gyllenė, Stasys Daugas, Kazys Bradūnas ir Česlovas Grincevičius.

Tauta, rašytojas ir veikalas

(Atkelta iš 1 psl.)

kitaip parašyta nuomonė, noras ar tiesa mūsų knygų požiūriu jau yra užkrovimas, kad reikėtų ginti!

Nebūtų užkrovimas, jei tai būtų buvę parašyta ir viešojo spaudoje. Nėra niekam užkrovimas nė mano šis balselis. O tik atsiliepiama į J. Gliados straipsnį kaip ir jis atsiliepė į aną laišką. Šiame krašte laiškus rašyti visokiais reikalais įprasta, net raginama. Tai yra laisvės pažymys laisvai samprotuoti. Taip pat laisvės tuos samprotavimus vykdyti ar nevykdyti. Gal yra itaigiogi-mas — "sugestija". Tačiau itaigiogi-mas niekas nelaiko užkrovimu. Dabar pokalbis — "dialogas" atkyla į naujovius laisvės net iš Platono Puotos. O lietuviškumas, itaigojama, visų mūsų reikalas...

Ir be galo norėdama, niekas čia negali mūsų rašytojams užkrauti rašyti pagal tautinę nuovoką, kaip nelyginant, valstybėje — "sumobilizuojami" kietojo ginklo kariai, neatsižvelgiant, ar jie nori kariauti ir žūti už savo tautą ir žemę, jei priklauso vieta. Kurie nori, tie patys išeina savanoriais ir tampa realiais tautų herojais. Gal ir nėra šimtaprocentinė tiesa, jog "kada ginklai žvanga, tada mūšys vyli".

Mūsų visu čia tiesiog ginklu žvangejimas dar nesiekia. Bet okupuotos Lietuvos nemaža apginkluoto jaunimo priversti būdėti prie Kinijos sienos. Buvo ir, tur būt, tebėra ir Vietname tu žvanginančių ginklais ir žūstan-

čių. Žūsta namie "nenugalimų" aplinkybių "tarptautinių smėlių" veikiami. Kas pasijunta, apskritai sveriant, užkraunamas savą tautinę nuovoką, ar neturėtų pasijusti užkraunamas ir kitatautine ar tarptautine? Ir nuo jos pasipurtyti...

Mūsų bendro nutautilio aki-vaizdoje, kai kam dar nenutautusiam ir sušunka klausimas su kokiomis muzomis, kaip čia labiau pritiktų kalbėtis meno plunksnos žiniams, tautos formuotojams? Jeigu būtų įprasta mūsų rašytojams kokią nuovoką "užkrauti," tai ar ne tautinė? Žinoma, jeigu jie jos neturėtų arba turėtų mažiau už eilinių lietuvių, dar norintį veiksmingesnės lietuviškos literatūros. Kaip tokios literatūros sukurti, iš kurios ne tik mūsų jaunimas būtų "užkraunamas" semtis lietuviško stiprumo, bet kiti silpstantieji, yra kūrėjo reikalas.

Kadangi tautos rašytojai yra gilesnio jausmo už eilinį savo broli, ne retai, net nujaučiantieji ar tiesiog matantieji ateitį, atsimenu, vienu tarpu, kai ne ignorantu buvo plačiai sužinota, kad literatūros ir kito meno gerų veikalų daugiau duotų jų užprasymas, negu dabartinės varžybines premijos...

Nė tiesioginis užprasymas nėra ir nebūtų užkrovimas.

Kas iš kur ir kokiomis gaidomis atskamba

"Tai atskamba tomis pat gaidomis ir tuo pat rauku kvepia, kuo pilni ataskaitiniai suvažiavi-

mai okupuotoje Lietuvoje" (J. G.). Užkrovimas rašyti tautinę nuovoką.

Kadangi pagal tautinę nuovoką rašyti niekas čia, be laisvos valios, kitokių priemonių neturi ir negali užkrauti, tai negali būti lyginama su užkrovimu kaip okupuotoje Lietuvoje nei užkraunamo dalyko, nei vietos, nei užkrovimo būdo esmė. Laikydami čia tautiskumą užkrovimu, sukeičiame tautą su okupantu, antraipariant — tautos vaidmenį su okupanto vaidmeniu, pavergtąją su pavergtąja. Mažų mažiausiai — su vaikams pamote arba patėviu.

Visi žinome, jog tenai ne tautinė valdžia, bet gerai atlyginamų asmenų kalėjimai ir ginklų pagrįsta partinė. Tautybė tenai yra su botagu pūduose gnomos bandos vaidmenio, lydinama su kitomis tautomis arba garinama į stratosferą. Kuriam beribė viena valstybė ir formuojamas betautis pasaulinis, tariamai socialinis, dirbtinis taikos ir ramybės žmogus. Jei dar toks nėra, tai turės būti. Jis man jau "gatavų" požiūriu panašus, kaip J. Gliada rašo apie tikruosius poetus ir rašytojus, "a la jų kraštas viena nedaloma visybė".

Visi žinome, kad okupuotos Lietuvos "režimas", kaip ir visi kiti, turi savo užraugejus, tėvus, krikštatevius, kūmus, išrinktąsias aukles, mokytojus-jas. Lengvai susekamas, iš kur jo "kojos dygusios" ir kojėlės dygsta. Taisgi jis laikinas, pereinamas, visa-

da drebas dėl savo galimo galo. Būdamas svetimas, atneštinis, už tai tautos daugumos nekenčiamas.

Tauta visai kas kita. Ji ateina iš tolo "iš amžių savartų", kurdamosi pati iš savęs, nes turi savus šaltinius. Eina per visus "režimus" ir nėra laikina revoliucijų perversmų okupacijų dukra. Bet didelė šeima, gausėjanti, stiprėjanti prigimties, gimimo, gyvenimo paveldėjimo teisės keliu. Todėl savo šeimos narių gerbiama, branginama, mylima, be užkraunamos prievartos kuriama. Tauta yra viena ir gyvena tol kol gyvi jos nariai. Miršta tada, kai jos vaikai patys ima rinkti keliaudami "tarptautinę maną"

ir ja maitintis. Vaidžaitis jau anais laikais tautą, žemę sugyleno su motina. "Gaila motinos vargingos, kuri sulaukia elgetauti, gaila žemės nelaimingos, kuriai sutingo vaiks tarnaut."

Tautiskumas, kaip tėvai ir tėvynė, ne tik nelyginamas su okupacinės santvarkos prievartinės kūrybos pamokslais ir deklaracijomis, bet griežtai priešingas. O, Vaidžanto žodžiais tariant, okupantui nuodai.

Jeigu tautų tautiskumas ir jų atspindys literatūroje baisesi dvokia bolševikui rusui okupantui, nacionalinio visasąjunginio raugo užraugejui, tai jokių būdu tautiskumas tenai nedvokia daugukeliaudami "tarptautinę maną" (Nukelta į 5 psl.)

Ofiso tel. HE 4-5758

DR. M. BUDRYS

ALERGIIJA

2751 West 51st Street

Valandos: antradienis, penktadienis 2-5 v. šeštadienis 10-12 v. Ligoniui ortimam pagal susitarimą.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA

2709 W. 51st Street

Tel. — GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: Pirmadien ketvirtadienis 1-4 v. antradienis penktadienis 10-4 v. šeštadienis 10-2 v.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6060

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINIS LIGOS

Crawford Medical Building

6449 So. Pulaski Road

Valandos: dienos susitarima

Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS

Akusherija ir moterų ligos

Ginekologinė Chirurgija

6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepiama, skambinti: MI 3-0001.

Ofs. tel. PR 8-2220. Prospekt 8-8081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS

JAKŠA

VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmadien, antradien, ketvirtadienis, penktadienis 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštadienis nuo 1 iki 3 val.

Ofs. PR 6-6022. Rez. PR 8-6060

DR. E. JATULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika

2815 W. 71st Street

Ofs. val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v. antradien, ketvirtadienis, šeštadienis 12-1 val. arba susitarima.

Ofs. PO 7-6000. Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 W. 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 v. v. antradien, ketvirtadienis, šeštadienis 12-1 val. arba susitarima.

Ofs. ir buto tel. Olympic 2-1551

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadien, šeštadienis tik susitarima.

Tel. — RELIANCE 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

(Lietuviai gydytojas)

3925 West 59th Street

Val.: pirmadien, antradien, ketvirtadienis, penktadienis 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštadienis 12-2 val. p. p. trečiadien, šeštadienis.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4150

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

4988 W. 15th St., Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Mėnesius trečiadienis. Šeštadienis 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE

MEDICAL BUILDING

7154 South Western Avenue

Pirmadien, antradien, ketvirtadienis, penktadienis 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakaro. Trečiadien, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštadienis 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofs. tel. RE 7-1165

Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS

AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS

2817 West 71st Street

Tel. HE 6-3545

(Ofiso ir rezidencijos)

Valandos pagal susitarimą

Ofs. tel. PR 8-7773. Rez. PR 8-4732

DR. A. MACIUNAS

CHIRURGAS

2359 West 63rd Street

Valandos: pirmadien, ketv. 8-8 val. antradien, ketv. 1-4 val. šeštadienis 10-1 val. popiet.

Platinkite "Draugą".

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė vidaus ligos

2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. kampas)

Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. šeštadien 9 v. r. — 2 v. popiet.

DR. FRANK PLECKAS

OPTOMETRISTAS

Kalba lietuviškai

NAUJOJ VIETOJ

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".

Val. pagal susitarimą. Uždaryta trečiadien.

DR. A. PUSTELNIKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

SPEC. VIDAUS LIGOS

Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7692

5159 So. Damen Avenue

Valandos tik pagal susitarimą

Trečiadienis uždaryta

Tel. — 423-2660

DR. E. RINGUS

RENTGENOLOGAS

9760 So. Kedzie Avenue

Val. pirmadien, antradien, ketvirtadien, penktadien 8 v. r. iki 9 v. v. Trečiadien, šeštadien 8 v. r. iki 3 v. v.

DR. ZIGMAS RUDAITIS

SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS

2745 West 69th Street

(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidencijos)

Pirmą ligonius tik susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS

Inkstų, Pūslių ir Prostato Chirurgija

Ofisas 2454 W. 71st Street

Val. antradien, nuo 2-5 popiet.

ketvirtadien, nuo 6-8 vakarų

Ofs. telefon. 776-2880

Rezid. telefon. 448-5545

DR. ALDONA ŠIMKUS

AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA

PRITAIKO AKINIUS

15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.

Kabineto tel. 687-2020

Namų tel. 859-1071

Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofs. tel. RELIANCE 5-4410

Rez. GRIFFITH 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 6 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika ir chirurgija

Ofisas 2750 W. 71st Street

Telefonas — 935-8294

Valandos: 2-3 v. v. penktadien, 10-12 v. r. 2-8 v. vak. šeštadien, 1-4 v. vakaro. Sekmd. ir trečiadien, uždaryta

Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS

Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.

Tel. PROSPECT 8-1223

Atostogose nuo spalio 6 d. iki 27 d. Reikalaus esant kreiptis pas Dr. P. Strimaitį, 2750 W. 71 St. — 925-8296.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6405

DR. V. TUMASONIS

CHIRURGAS

2454 West 71st Street

Pirminėje ligonius tik susitarus

Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadien, šeštadien, uždaryta

Tel. PROSPECT 6-9400

DR. ONA VASKEVICIUS

(VASKAS)

GYDYTOJA IR CHIRURGE

6648 So. Albany Avenue

Val.: pirm., antr., ketv. 6-8 val. vak. penkt. ir šeštadien 2-4 popiet.

ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150

DR. F. C. WINSKUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3107 West 71st Street

Val.: 2 iki 4 v. v. p. ir 7 iki 8 v. v. Trečiadien, šeštadien, pagal susitarimą.

Ofs. tel. 767-2141 Namų 636-4850

DR. PETRAS ZLOBA

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

6449 So. Pulaski Road

A. STULGINSKIO LAIŠKAI

(atkelta iš 1 psl.)

kupė. Bet talpinamės šiaip bei taip... Man teks dirbti šiltnamy. Šiltnamiai labai dideli. Daugiausia auginame agurkus ir pomidorus, atliekami taip pat kai kurie bandymai. Darbo laikas—8 val., o šeštadieniais 6 val. Beje, jeigu Tau nesunku, surask man platų vadovėlį anglų kalba apie šiltnamius ir įvairių augalų auginimą...

Sekančiuose laiškuose džiaugiasi gautais iš Šveicarijos, iš Vokietijos siuntiniais. Rašo, kokius dalykus gauna siuntinius, kaip dalinasi su artimaisiais. 1958.1.4 pastebi: "Kad ir žiema, bet darbo turiu gana daug. Mėgstu šitą rašinėti. Be to man tenka ir pavažiuoti į miesto vidurį apsipirkti. Senelė — (supraski — jo paties žmona) tegali tik artimiausioje gatvėje šitą nupirkti. Yra ir šiaip visokių reikalų, dėl kurių tenka ir į Vilnių pavažiuoti. Pažįstamų ir draugų beveik neturime. Senelė išmirė, išsiblaškė, o naujų neįgyjame..."

Siaurame, tvankiame kambarėly 1959.3.30 daugiau atskleidžia apie darbo sąlygas: "Fiziniai aš dar gana stiprus, nepalyginamai stipresnis, negu mano amžininkai, bet dirbti daugiau 2 metų nenorėčiau, nes darbo sąlygos, santykiai su bendradarbiais, o jų yra net keliolika, yra nelabai malonūs: įžūliai lipa kits kitam ant kulnų. Darbas arti miesto. Visi čia veržiasi. Mieste savo specialybėje darbo gauti neįmanoma, ypač mano amžiuje. Iš pat pradžių man buvo siūloma provincija, bet aš nesiryžau ten vykti su senele ligoniu. Manau, kad per tuos dvejus metus man pavyks gauti šiojį tokį butelį, nes ilgiau gyventi kambariuke 2,5 metro ilgio ir 2,5 metro pločio yra labai sunku. Jau dveji metai kai gyvename tame kambarėlyje, o šeimnininkas, nors ir žadėjo, nepajėgia net furtkelės įtaisyti.

Ši pavasarį, tur būt, bus galima gauti sklypą nameliui pastatyti toj vietoj, kurį man labai patinka, bet toji statyba mane labai baugina. Čia reikia turėti daug laiko, ir nepaprasto apskurumo, ko man labai trūksta. Apie 10 val. išbuvęs darbe, kartais net su viršum, nebelieka laiko nei pajėgų namelio statyba rūpintis. Kas kita, jei senelė būtų stipri. Pa-

galiau — visas santaupas į namelį sudėsi, gal ir sveikata prarasi — kas tuomet iš namelio Nors praeitais metais buvau labai užsidedęs, bet dabar pradėdau atšalti — tai ne mano amžiui. Mano idealas būtų senatvėje turėti nors mažą darželį ir jame trūstis, bet, tur būt, tai paliks svajonių srity...

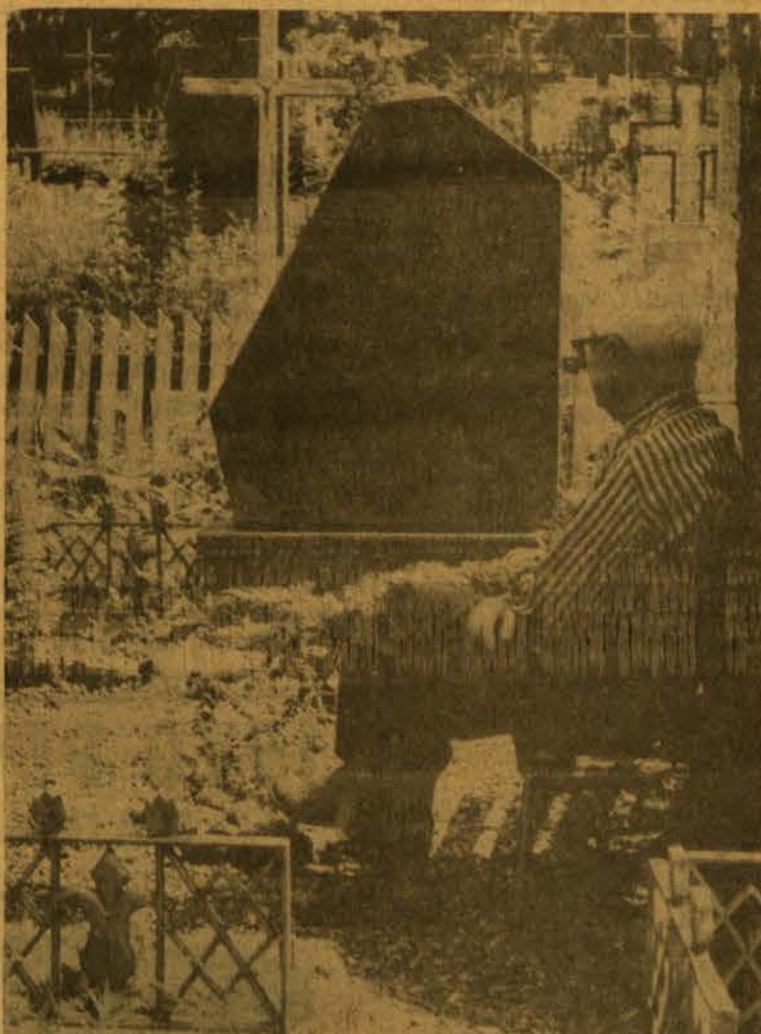
"Mūsų gyvenimas labai pilkas" 1959.9.6 dūsauna: "Išvažiuoju į darbą ankstokai ir grįžtu vėlokai — jau pavargęs. Sekmadieniais reikia į turgų produktų, į krautuves apsipirkti ir šiaip visokių reikaliukų atlikti, taip, kad mažai telieka laiko ką nors pasikaityti. Bendrai imant, mūsų gyvenimas labai pilkas, mažai kas pas mus težeina... Žinoma, ir mes niekur neinam... Pernai rudenį pasidarėm obuolinio vyno — išėjo neblogas..."

Rašo apie tragedijas, kaip vienas 1941 m. išvežamas į Sibirą metėsi po traukinį ir žuvo, gi to sesuo išėjo iš proto... Prideda:

"Mano laišškai vis išeina tokie liūdni, tur būt, jie Tau labai užpa gadiną, bet Tu visų dalykų labai į širdį neimk. Bendrai, mes gyvenam jau ne taip blogai. Esam sočiai pavargę, nebologai apsirėngę. Turime ir šiltų rūbų, ir šiltos avalynės į valias". Aišku, kad tai vis dėka dukters ir žentų siuntinių iš Amerikos.

Butukas Viliampolėj 1959.9.27 jau džiaugiasi, kad jam pavyko gauti butuką Viliampolėje. Netoli Viliampolės pakraščio. "Vietelė labai rami, naujų nedidelių namelių rajone. Dabar mes gyvename netoli Nerės tilto... Du kambariukai ir virtuvė salkose... Yra centrinis šildymas. Nuomą reikia sumokėti iš anksto už dvejus metus. Nuoma dukart brangesnė... Nieko nepadarėsi, teks šią savaitę kraustyti gyventi, nes nieko kito negausi. Dabar sunkumas baldus susikaldoti."

Iš okupuotos Lietuvos rašant ir žinant, kad kiekvienas laiškas

A. A. Aleksandras Stulginskis prie savo žmonos kapo

cenūruojamas, nedaug ką galima parašyti, bet tarpais Stulginskio laiškuos prasiveržia koks atodūsis. 1959.9.28 rašo: "Labai sunkių laikų pergyvenau, bet nesisukundžiau, pagalios nebuvo ir kam pasiskusti".

Įlgėjos žemės

Gyvendamas mieste, agr. Stulginskis vis ilgėjos žemės ir 1959.9.23 rašė: "Man kyla mintis surinkti visus skatikėlius, dar gal pasiskolinti iš pažįstamų ir nusipirkti provincijos miestely name-ly su daržiu ir baigti savo dienas, bet nesinorėtų skirstis su Kaunu. Čia šokie, tokie giminės, vienas kitas pažįstamas, o ten — visi svetimi".

Bet Kaune gyvenimo sąlygos, Stulginskiui sunkėjo. Jį atleido iš darbo. "Motyvas, kodėl mane iš darbo atleido, tai kad aš pensiją gatau! O tos pensijos 2-3 dienom užtektų. Akių muilnimas".

1959.12.11 skundžiasi, kad nušalęs gavo pūslės uždegimą. Žmonos liga nebeleido imtis kokios tarnybos, nes ligonė buvo reikalinga nuolatinės priežiūros. Jis rašo: "Man dabar įdomu, kaip gi mano gyvenimas susitvarkys, kai nebeturėsiu tiesioginio darbo, pareigų. Labai bijau, kad nepasidaryčiau tinginiu, ištižėliu".

Matyt, kad jam buvo daromas spaudimas bendradarbiauti su okupaciniu režimu, padaryti kokius pareiškimus, kad minėtame laiške net pažymi, ar nebūtų buvę geriau, kad jis būtų pasilikęs nemokytas nušalimoj, kaip visi broliai. "Nors per visą laiką išlaikiau tam tikrą orumą, kurio ir dabar stengiuos laikytis, bet tai daug kainuoja, vis norima įtraukti į balą. Mat, tokie jau laikai..."

Senoji gvardija...

1959.12.31 skundėsi, kad vargina chroninis pūslės uždegimas. 1960.2.9 pasisako, kad mėgina rašyti į specialius žemės ūkio žurnalus. Prašo knygų žemės ūkio klausimais. Apgailėstauja, kad žuvo jam siunčiami "Žmonės ir žvėrys" (kun. Ylos atsiminimai iš kacetų). Tame pat laiške apgailestauja: "Baisoka — mūsų senoji gvardija vienas po kito griūva". Tai vėl nukrypsta į atsiminimus ir 1960.9.22 atsidusta: "Kad tu žinotum, kaip mes, senoji karta, norėjome mokytis!"

A. Stulginskis jautė didelį dėkingumą dukters šeimai, taip gausiais siuntiniais iš Amerikos

(Nukelta į 4 psl.)

Blykstelėjusi rudens saulė...

Nuotrauka Vytauto Mažello

KAD TAVO GAISRAS MANE SUNAIKINTŲ

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

1. Saule! tu parodei man savo šviesos liūdnus. (Ir paukščius, kurie juose maištauja.) Ir aš lankiau tave — — — kaip kad vargšas lanko Turtuolį — — — Aš troškau, kad tavo gaisras mane sunaikintų!

2. Bet štai ruduo — Ir lapas, kur aš rašo Viešpat.

LAISKAI DIEVUI

1. Nuostabiai nuspalvinti lapai. (Gėlė, kuri švyti ir dega.)

2. Medis! atleistas iš kurio menės. (Palaidotas upės dugne.) Tai mūsų laišškai Dievui.

MEDI!

1. Giesmės nutilo, tavyje. Kas gi beliko?

2. Tik mylinti širdis Ir noras, begalinis noras!

Pabučiuoti dar kartą — saulės vyskupiską žiedą.

ŽIEMA

1. Tu uždarei saulę į tamsų kambarį. Saule!

(tarytum vaikata, seną giruoklį.)

2. Ir liečus stato, plonomis rankomis šakojus medžius — Jie juosia mane! Jie juosia mane! tamsia giria.

ŽIEMAI ARTEJANT

1. Dančius, šį rytą — yra laukas pilnas akmenų. (Klaiki liūtų landynė.)

2.

Jis išrėngė, tave O Medi!

kad, nuogas būdamas, pažintum Tiesą — — — Ir tavo miškas,

Medi! tavo miškas liko už tavęs.

RUDUO SODE

1.

Zolė išbėga į dieną per siauras duris.

2.

Ir saulė, (stropi obuolių valgytoja) —

Sėdi rudėjančiam sode, (tarp medžių)

Kur krentantys lapai: geltoni, raudoni

Yra pakvietimai — I Pokylį I nesibaigiančią Puotą.

Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje

DR. JONAS GRINIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Ar "Rimai ir Nerimai" šviesūs?

Apsakaitė apie "Rimus ir Nerimus", du Aukštaičių ūkininkus, gyvenančius artimoj kaimynystėj (tik per gatvę), iš tikro prasideda šviesiai. Pasišaipydamas, pašarzuodamas rašytojas mums pasakoja apie Rimų ir Nerimų panašumus bei skirtumus, apie jų nuolatinę tarpusavę konkurenciją, kuri buvo privedusi pre to, kad abiejų šeimų galvos nebesisveikindavo ir nebesikalbėdavo, nors saviems vaikams ir nedraudė bėgioti vieniems pas antus kad ir dešimtį kartų per dieną.

Tačiau juos bei jų šeimas galutinai supykde dvi nevikrios senmergės, Rimo tarnaitės Katrės labai smulkūs nuotykiškai, dėl kurių kvatojo visas kaimas. Tada Rimų ir Nerimų šeimos, besityčiodamos vienos iš antrų, įsitūžo nesutaikomai: "Nerimas griežė apmaudą ant Rimo, degė kerštu, nemigo nakčių. Griežtai taip, kaip pirmiau Rimas. Ir taip bent mėnesį. Pilko gyvenimo dulks, kaip vištai asloje pasikrapščius, sukilo ir uždegė šviesa, žmonišką ir dievišką", rašo Vaižgantas.

Taika į įtūžusių kaimynų namus pradėjo grįžti su didele nelaime, tada, kai Rimo ir Nerimo vyresnieji sūnūs buvo mobilizuoti į rusų kariuomenę, prasidėjus I-jam pasauliniam karui. Tada pirmuosius susitaikinimo žinginius atliko kaimynų žmonos; paskiau vienas antram padavė rankas į kariuomenę paimti sūnūs, kurie buvo paskirti į tą patį pulką. Bet senių Rimo ir Nerimo širdis palenkti santaikon tepajėgė tik kraujais suteptais rankomis, kurie buvo gresę kaimynams

apie abiejų sūnų mirtį karo lauke. Tik tada Rimas su Nerimu, vykdam į bendras gedulingas mišias už mirusių sūnus, susėdė į tą patį vežimą, gailiai ašarodami. Tada "nebesimatė, kad jų širdyse būtų likę nors truputėlis pirmųkščio neapsižavėjimo kits kitu (...) Ak, kare, kare! Kiek tu teiki nelaimių ir širdies skausmų! Bet kiek ir širdžių valai, dezinfekuoj!"... baigia savo apsakaitę Vaižgantas.

Nepasakytume, kad ši pabaiga būtų juodai pesimistinė, nors ir labai liūdina. Tiesa, kad per 30 metų bėsurtingiaujančiams kaimynams, paskiausiai dėl niekų užsidedusiems kerštinga neapykanta, sūnų žuvmas kare atnešė taiką. Taigi sūnų mirtys Rimams ir Nerimams nebuvo visai beprasmiškos: jos apvalė, išdezinėkavo tuštybę ir pykčių surambėjusias tėvų širdis. Bet kokia kaina tai pasiektą? Didele, neproporcingai didele, tiesiog nepalyginama su tom priežastim, dėl kurių prasidėjo kaimynų tarpusavio pavydas ir neapykanta. Šių tamsias šaknis tepajėgė išrauti tik didelė dviguba nelaimė: baisi viešoji rykštė — karas ir dviejų jaunų šviesių vyrų mirtys karo lauke.

Bet ar šitokia kaina už kaimyninių šeimų taiką neliudija, kad "Rimų ir Nerimų" autorius į žmonių prigimtį nežiūri šviesiai? Jei ta prigimtis ir nėra galutinai sugedusi, tai vis dėlto ji labai palanki dirva tamsioms šaknimis, iš kurių dėl smulkmenų išauga galingos aistros, uždeginančios žmonišką ir dievišką šviesą. Kitaip tariant, net pozityviuose kaimo žmonėse, kokiais buvo Rimai ir Nerimai, Vaižgantas mato išaugusias tokią didelę aistrų galybę,

kad žmoniškoms jėgomis ji nebenugalima. Tai velniškai įėjai įveikti reikia, arba stebuklo Dievo malonės pavidalu, arba antgamtinės rykštės, kokia yra karas, nužudęs du jaunus vyrus.

Taigi "Rimų ir Nerimų" apsakaitė nuveda prie liūdny išvadų. Gal ją galėtume pavadinti optimistine tik tuo atveju, jeigu pajėgtume įrodyti, kad dviejų kaimynų neapykanta ir taika Vaižgantas būtų norėjęs alegoriškai atvaizduoti Rusiją ir Vokietiją, kurios buvo susikibusios kovoti iki mirties kare. Tokia alegorija Vaižgantui būtų buvusi visai sava. Tačiau apie "Rimų ir Nerimų" apsakaitės alegoriškumą lig šiol nekalbėjo joks kritikas ir apie tai niekur neprasitarė nė pats Vaižgantas. Jei ta apsakaitė nėra dviejų kaimyninių valstybių alegorija, tai joje atskleidžiančios Vaižganto pažiūros ir kaimo žmonės bei jų aistras nėra šviesios.

Gamtos kerštas dėl neteisėjų "Pragiedruliuose"

Už "Rimus ir Nerimus" šviesesnė yra "Pragiedrulių" epopėja, kur Vaižgantas plačiai tapė vaizdus kovos dėl kultūros. Parodydamas lietuvių pastangas įvairiai kultūriškai pakilti tiek Zemaičiuose (Gondingos krašte), tiek Aukštaičių (Vaduvų krašte) XIX amžiaus pabaigoje ir drauge efektyviai pasipriešinti tam rusų slogučiui, kokio buvo lietuvių spaudos uždraudimas, rašytojas nesitenkino pavieniu asmenų likimais. Atskleisdamas savo gausių veikėjų santykius su Lietuvos gamta ir lietuvių visuomene, jis parodė žmones

pralenkiančius, daugiau amžinas jėgas, kurios ne vieną Vaižgantą nuteikdavo ir nuteikia optimistiškai.

Kaip pozityvistinio amžiaus auklėtinis, Tumas-Vaižgantas tikėjo, kad pati gamta nurodo gaires žmonių kultūriniam veikimui. Todėl jis manė, kad Lietuvos peizažo ypatybės padedančios kultūrinei kovai dėl laisvės prieš neteisingos rusų administracijos tamsuolių bei arivistus. Tą tariamą gamtos talkininkavimą laisvės kovai rašytojas stipriai pabrėžė "Pragiedrulių" antroje dalyje — Vaduvų krašte, kur ne kiek nesukultūrijęs gamtos vaikas, paskutinis Lietuvos stambeldis, Valeras Bruzdulis į liūną paskandino gyvą rusų policijos nuovados viršininką Aggiejevą, klasingai persekiojantį lietuvių spaudą. Apie šią mirtį Vaižgantas rašo:

"Priėjęs ant pat aukšto kriaušiaus, iš viso vieko bedė savo nešulį į skystą paversmio liūną-kisielių, kaip bedamas mietas į kieta žemę. Nė nepliukstėlėjo. Tik samanų duknos prasiskyrė ir vėl užsitraukė (...) Vos žymelė paliko, ir tai, lyg akmeniui nugrimzdus.

Vakaro tyla ties Juodžiaus keltu tapo tokia baisi, lyg pačiai Juodžiaus dvasiai išskėtus laiminančias rankas (...) Ir stovėjo Valeras Kukuly, Bruzduliu ir Juodžiaus Raganu vadinamas, aukštoje skardyje, vis rankų nenuleisdamas. Ar dėkojo savo Juodžiui už nežmonišką pagalbą ir išvadavimą iš skriaudėjo, ar pats buvo savo darbo nusigandęs?

Zaltvyvkštis, tai išvydęs, visas nutirpo. Buvo pasiryžęs šauti, ir tai jam nēmaž nebuvo baisu. Bet įmerkė į maura gyvą žmogų, kad nei viau, nei krust... buvo perslaptinga. Dabar tik jis suprato visą tos vietos paslaptingumą; suprato, kodėl žmonės į aplenkia: čia susiduria realus pasaulis su mistikiniu, su gamtos ar ko kito dievinamu. Zaltvyvkštis tiesiog pabaiso ir nēmaž nebeēmē noras tyčiotis iš Juodžiaus, kaip pirmā kad pasityčio-

davo, ir iš senio Valero, kurį manė esant beveik lauzą".

Labiau negu kontrbandininkui ir slaptos spaudos platintojui Zaltvyvkštui-Mendeliui baidi ir šurpi turi būti ruso Aggiejevo mirtis humanistui, kuriam brangus žmogus. Tiesa, kad Aggiejevas buvo carinės policijos siauraprotis viršininkas, kuris nepaisė žmoniškumo ir teisingumo: įsiaištrinęs persekioti lietuvių slaptąją spaudą, jis nebesilaikė nė pačios carinės administracijos taisyklių. Todėl jis buvo vertas baismės. Tik ar šita baismė—gyvo Aggiejevo paskandinimas liūne—neatrodys per žiauri humanistui, nors jis gal ir pateisins pusiau samoningą Valero keršto prasiveržimą, pastumėjusį į egzekuciją? Tuo tarpu literatūros istorikas konstatuos, kad Vaižganto atvaizduota lietuvių priešo Aggiejevo mirtis skystame liūne yra tokia pat baidi ir tamsi, kaip V. Pietario "Algimante" Aršienės ir Romano mirtys, nors Vaižganto sugalvotas Aggiejevo galas atrodo romantiškesnis spalvingu kraštutinumu.

Taigi gamtovaizdžio ypatybės, kurios tartum padeda lietuviams kovoti dėl kultūros bei laisvės ir nuteikia šviesiai Vaižgantą, jam taip pat įkvepia "Vaduvų krašte" vieną šurpiausių mirčių kaip išraišką keršto už nesuskaitomas nuoskaudas. Čia gamtinio gaivalo pasitelkimas susilpnina egzekutorių atsakomybę, bet negali panaikinti mirties žiaurumo. Tai vis dėlto dėmė lietuviškos gamtos pasauliui.

Darbas vsuomenei žadina optimizmą

Labiau už peizažinę gamtą Viažgantą nuteikia optimistiškai darbas visuomenei, ypač lietuvių vsuomenei, kuriai rašytojas intensyviai tarnavo nuo pat jaunystės. Todėl jis savo "Pragiedruliuose" (Gondingos ir Vaduvų krašte) su didele meile vaizduoja naujosios

(Nukelta į 4 psl.)

Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje

(Atkelta iš 3 psl.)

demokratinės visuomenės susidarymą, kai jos priešaky žygiuoja Iešmantai, Taučiai, Niauros, Vidmantai, Sešaviškiai, ypač jų Napalys ir Marytė, Gintautas, Vizgirda, Baltrus, Tupikas, Statikas... Šie "Pragiedrulių" herojai buvo Vaižganto mylimieji. Vienaip ar kitaip tarnaudami lietuvių visuomenei, šie veikėjai ir sau susikuria prasmingą gyvenimą, nors tai neapsieina be kančių ir aukų.

Išjungimas į demokratišką lietuvių visuomenę ir pozityvus darbas joje yra savotiška gydykla paliečiamiesiems. Todėl ir grafų Šviestavičių atsivertimas — sugrįžimas į lietuvių visuomenę, imantis dirbti žemę drauge su pažangiais Lietuvos ūkininkais, yra vienas labiausiai pateisintų atsivertimų, neretai sutinkamų Vaižganto raštuose. Žemės darbas ir prasminga tarnyba tautinė bendruomenė išgydo Šviestavičius psichiškai ir morališkai.

Kadangi jokiam kitame Vaižganto kūrinny nėra tiek daug sutelkta protų naujienų, glaudžiai suaugusių su savo gimtojo krašto kultūra bei jos pastangomis išsikvotiti laisvę, tai "Pragiedrulių" pagrindinis akordas skamba aiškiai optimistiškai: kad ir patirdama skaudžių smūgių, lietuvių tauta palaipsniui kultūriškai, progresuoja, demokratėja ir griauja laisvės klaidingas užtvanas nesulaikomai. Šitaip "Pragiedruliai" atrodo šviesūs lietuvišku visuomeniniu atžvilgiu.

Tačiau, kai į šį kūrinių pažiūrime humanistiniu žvilgsniu, kuriam pavienio asmens likimas nemažiau rūpi už visuomenę, tuoj pamatome, kad lietuvių kova dėl savos kultūros ir laisvės buvo apmokėta didžiulėmis asmeninėmis aukomis: iš Godingos miestelio rusų žandarai išvežė į kalėjimą tris šviesiausius kultūros kėlėjus: dr. Domininką Gintautą, gydytoją Daratą Vidmantaitę ir Napalį Sešaviškį. Vaduvų krašte tautinis sąjūdis buvo apmokėtas dar guasėnėmis aukomis: per jaunimo susibūrimą pasisvečiuoti Denionių kaime rusų policija geležiniais pančiais sukaustė keturiolika jaunųjų (studentų ir jų bičiulių). Šitokiu atveju ir Vaižgantas nebeslepia savo liūdesio, rašydamas:

"Ir tūčia paliko Denionyse, lyg nabašninę palaidojus. Nustere, negyvi, lyg mumijos, liko liekantieji, ir visų širdys šoko sprogo noru pasivytį vedamuosius santarvę ir, kaip Marytė padarė, šuktelėti: "Imkite ir mus: mes tokie pat "kalitininkai", drauge ir kęsti bus mums lengviau už tai, kad mes — lietuviai" (Pragiedruliai, III, ps. 218).

Kad ir liūdnas su išvežamaisiais Vaduvuose ir Godingoj, Vaižgantas-visuomeninis kas nėra nusiminęs. Jis parodo, kaip po išvežimų Godingoj rusų valdininkai suėda vieni kitus. Bet į šią vietą "atvyko dar smarkesnių persekiotojų ir naikintojų", rašo Vaižgantas. Kova smarkės, bet ir aukų skaičius didės. Argi jų neištek iš vienos Godingos? Juk jos lietuvių vadus ir šviesuosius, išvežtus į kalėjimus, savo mirtimis apmokėjo trys asmenys, kurie buvo nekalti arba mažiausia kalti dėl anų trijų išdavimo: gaisro liepsnose žuvo niekuo nekalta mergytė, išdaviko, aptiekininko Vėdarėlio dukterė; mirė persišaldęs Vėdarėlio vaistinės padėgėjas Gustis Virbalas, keršdamas už gydytojos Daratos įkalinimą, išsielvarto pasikorė dr. Gintauto tarnaitė Ona Knistautaitė, kuri pavydulaudama dėl Daratos Vidmantaitės, buvo davusi medžiagos išdavikams.

Šias "Pragiedrulių" Godingos dėmes dar sutirštino trys gilių ir tamsių aistrų žmonės: išdavikas (dėl pavydo) vaistinininkas Vėdarėlis-Viadareli, alkoholininkas Gustis Virbalas, savizudė (dėl pavyduliavimo ir išdavimo) Ona Knistautaitė. Tarp šių aistrų vergų, be abejo, liūdniausias yra Onos Knistautaitės pasikorimas po Gintauto suėmimo. Liūdniausias dėl to, kad Vaižgantas savo epopėjų aną moteriškę vaizdavo gerasirde, darbščia, tvarkinga, tik truputį negražia ir kvailoka, nes ji įsimylėjo dr. Gintautą, įsivaizduodama, kad galint tiktai jam į žmonas, ir todėl pavydulaudama kaip ugnis neapkentė Daratos, su kuria glaudžiai bendradarbiavo Gintautas. Be to čia reikia pasakyti, kad Onos Knistautaitės šurpi mirtis (pasikorimas) yra lietuvių literatūros pirmoji atvira savizudybė dėl susipynusių apviltų aistrų, kaip priešingybė ankstesnei (1913) Vienuolio Veronikos užmaskuotai "Paskenduolei".

Nežiūrint to, kad "Pragiedruliuose" eilės asmenų likimas pavaizduotas toli gražu ne-

šviesiai, šis kūrinys tarp Vaižganto raštų atrodo pats giedriausias, nes autorius į vaizduojamąją tikrovę pirmiausia žiūrėjo visuomeniniu tautiniu atžvilgiu, kai žmonių asmeninis likimas atrodė antraeilis.

Dėdžių ir dėdėnių skurdi dalia

Šviesios spalvos beveik visai aptemsta "Dėdžių ir dėdėnių" apysakoj, kur Vaižgantas atskleidė trijų asmenų liūdną dalį baudžianinio ir pobaudžianinio kaimo sąlygose. Kaip žinia, Mykoliukas arba Siukštų dėdė Mykolas visą savo jaunystės energiją buvo paskyręs savo brolio baudžiauninko šeimai, pats sau tepasilikdamas savo darbo smuikėlių, kuriuo sekė madienių popietėmis galalaukė grodavo kaimo jaunimui, ypač merginoms, tarp kurių Severija Pukštaitė jam buvo brangiausia, nes jos švelnus žvilgsnis ir malonus žodis šildydavo jo širdį. Tačiau Mykoliukas nedrįso Severijai pasipiršti, kad nereiktų savo dalios atskirti nuo brolio ir jo vaikų. Tuo pačiu laiku Severiją įsimylėjo Mykoliuko "viršininkas", Savaikių dvaro tūjūnas, senbernis Rapolas Geišė. Jo pasipiršimą Pukštaitė priėmė, ir Severija už jo ištėkėjo, nors ir tebemylėdama Mykolą.

Po baudžios panaikinimo Geišių ekonominis ir socialinis stovis greit pablogėjo, nes tūjūnas dvarui nebebuvo reikalingas. Todėl Rapolas su Severija buvo priverstas apsigyventi savo brolio Dovydo šeimoje. Kadangi buvęs tūjūnas prie sunkių ūkio darbų nebuvo pratęs ir jų gerai nemokėjo, tai brolienės ujam Severiją turėjo atidirbti už du. Bet, kai besmiliai žaudamas jos Rapolas mirė nuo nuodų, skirtų naikinti žiurkėms, Severijos gyvenimas Dovydo šeimoje tapo dar sunkesnis, nes buvo visai beprasmiškas. Todėl ji pradėjo tinginėjti, nueiti į vakarus, sėdėti su vyrais smulkėje ir kartą net pavogė Dovydo dešimtrublinę. Tik išgirdusi Geišių aimaną, ji tuos pinigų nepastebimai sugrąžino ir nuo tada Dovyduose tapo darbo arkliaušvienu, koku buvo Mykolas tarp savo brolio vaikų.

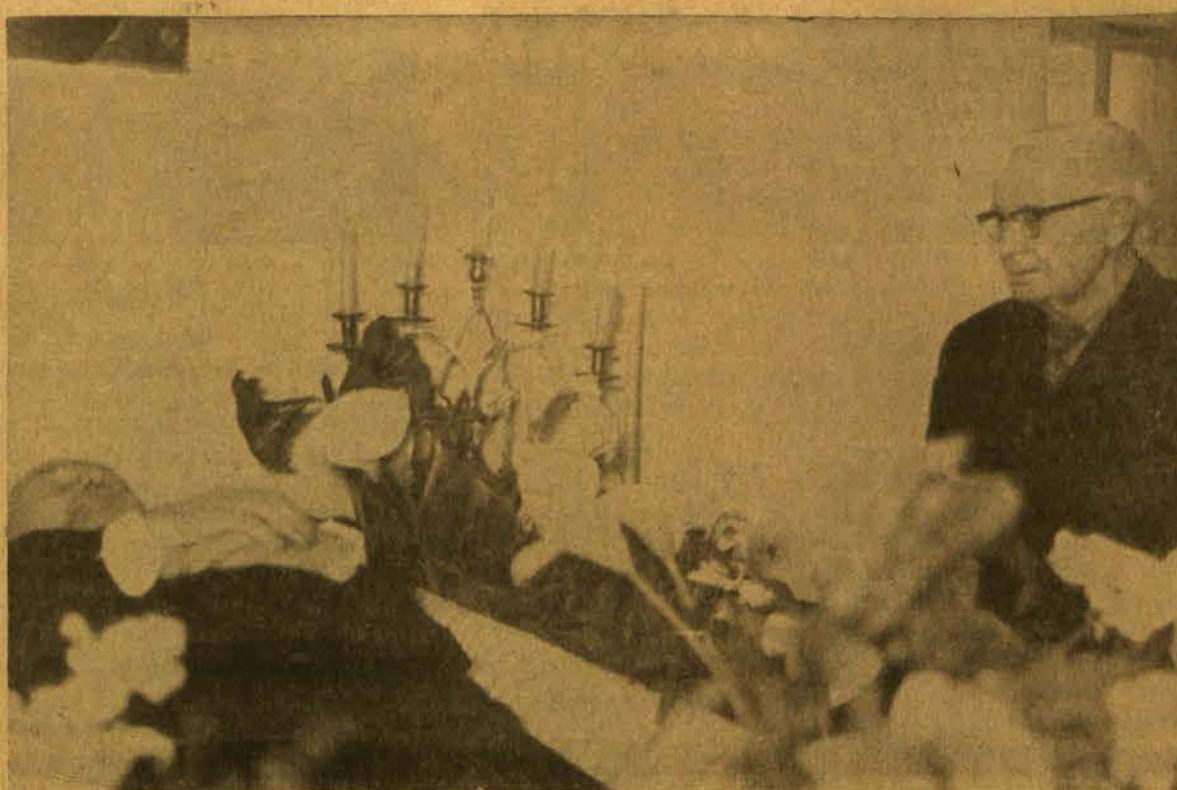
Šitą "Dėdžių ir dėdėnių" apysakoj šviesesnis tėra Mykoliuko, Siukštų dėdės likimas. Neteikęs Severijos, jis atsidėjo artojaus darbui, mylėjo savo arimų bendrus jaučius, tapo legendarišku Izidorium artoju, kuris savo parapijos bažnyčioje laikėsi kaip pagarbiausi ūkininkai, nors savo kambarėly teturėjo tik Kristaus kryželį, šalia kurio iš vienos pusės kabėjo jo senas smuikėlis, kurio stygos buvo nutrukusios per Severijos vestuves, o iš antros kryžiaus pusės — apiblukęs šalikas, kurį Mykoliukas teusiršydavo per didžiąsias šventes, arba eidamas prie šventų sakramentų, nes šis šalikas buvo Severijos dovana už grojimą per jos vestuves. Šie jaunystės meilės prisiminimai, artojaus darbo pamėgimas ir nuoširdus kontaktas su Dievu parapijos bendruomenėje įprasmino dėdės Mykolo gyvenimą. Jis būtų galėjęs tarti, kad nėra nuskriaudęs nė vieno, bet padėjęs visiems, ypač brolio vaikams, likęs ištikimas savo meilei ir atleidęs mylimai mergaitei, kuri į jį iškėlė į galingesnį vyriškį.

Jau visai neprasmingas atrodė "Dėdžių ir dėdėnių" Rapolo likimas, nes buvęs galingas tūjūnas tebuvo tik biologinė būtybė. Jai atitinkamu būdu laimėjęs Severiją, ja biologiškai žavėjėsis per keletą metų, staiga jis tampa išmestas iš dvaro rojaus, atsidurdamas karštinčiu savo brolio šeimoje. Čia brolienės nekenčiamas, suvaikėjęs, betenkindamas smulkius gomurio ipročius, apsinuodiją žiurkių masalu ir palieka brolio namus kaip šmėkla, kuri ir anksčiau niekam nebuvo reikalinga, išskyrus Severiją, kuri rėmėsi savo vyru, kad turėtų pastogę.

Severijos dalia, tur būt, liūdniausia, nes ji nebuvo biologinė būtybė, kuri pasiduoda, neklausdama prasmės. Kol buvo gyvas Rapolas, ji jautė pareigą savo seną vyrą globoti bei išmaitinti. Todėl ji dirbo už du. Nusinudijus jos vyrui, ta pareiga atkrito. Severija pasijuto visai viena ir Dovyduose svetima. Dėl to kio dalios ji pradėjo maištauti ir kartu gesti, nevengdama smuklės ir nueidama iki vagystės. Bet paskutinį momentą Severija susigriebė ir nematomai grąžino pavogtą dešimtrublinę. Šitaip ji "vaižgantiškai" atsivertė: "ji ūmai ir jau galutinai pavirto tokia pat dėdėne, kaip Mykoliukas dėdė, ūkininko ašvienu, kantrių, nieko sau nereikalaujančiu, viena Dievą bepažįstančiu", rašo Vaižgantas.

Kodėl Severijos dalia — sunkiausia ir liūdniausia? Kodėl ją Vaižgantas taip "nubaudė"? — Trumpai tariant, dėl išdavystės.

(Bus daugiau)

Du paskutiniai Lietuvos nepriklausomybės akto signatarai: A. Stulginskis prie karsite pašarvoto a. a. Petro Klimo.

Aleksandro Stulginskio laišškai

(Atkelta iš 3 psl.)

Ji parėmusiai. 1960.12.19 jis net rašė: "Daugiau mums asmeniškai nesiųsk, negu mes paprašytum. Kam tiek daug išlaidu daryti?" O kitame tų metų laiške pažymi: "Mums puošti netenka, nes mudu jau seni ir niekur nebuvojam, taipos ir mus mažai kas lando".

Stulginskis rūpinosi ir kultūriniais dalykais ir tame pat laiške rašė: "Girdėjau, kad prancūzų dailiosios literatūros rašytojai yra gavę Nobelio premiją. Jei tie jų kūriniai nėra brangūs, gal galėtum arba prancūzų kalba, arba anglų vertime atsiųsti. Reiktų parinkti pigiausį leidinį — jei kartais dingtu, nebūtų taip gaila".

Mėgo skaityti

Nors gyvendamas sunkiose sąlygose, Stulginskis įstengė rasti išsiblaškydamas darbe. 1961.3.8 jis rašė: "Man vis to laiko trūksta. Neišsimiegu kiek reikiant. Vis norisi pasiskaityti, o čia buto visi ūkiški reikalai, apsirūpinimas produktais ir t.t., bet tai nebologai: laikas baisiai greit praeina, nuobodžiauti netenka".

Matyt Stulginskis uoliai sekė, kas vyksta laisvame pasaulyje, kad tame pat laiške pridėjo priedą: "Girdėjau išėjo Galvanauskos atsiminimai. Baisiai norėčiau juos paskaityti, bet tos knygos nei per Tave ar kitą nesitikiu gauti. Ji skirta pas mus ne tiems kaip aš".

Gimęs 1885 m., Stulginskis jau dabar jautė amžiaus našta, bet nebuvo pesimistas. 1961.4.14 dukteriai į Ameriką rašė: "Mylimoji, patinka Tau ar ne, visgi norėčiau Tave pasveikinti Tavo gimimo dienoje. Aišku, mes neamžini, tos tiesos neiškreipsi. Visų jau toks likimas. Svarbu, išvengti didesnių sielvartų ir turėti jaukaus gyvenimo džiaugsmo valkuciuose, anūkeliuose ir savame darbe. To aš iš širdies gilumos linkiu, minint Tavo gimimo dieną. Tu rašai, kad Tau jau daug metų, o man beveik dukart tiek, ir nieko baisaus. Krutu, dirbinėju ir patenkintas".

Lankėsi Žemaitijoje

Jis net į kokias kurortines prabangas nesiveržė. 1961.4.14 rašė, kad žmona buvo nuvykusį į Palangą ir ten gerokai pagerėjo jos labai paliegusi sveikata. "Aš, tur būt, nuvyksiu tik vienai kitai dienai, nes man tenai be darbo labai nuobodu. Sezono metu labai ankšta būna, o antra, pribijau, kad mūsų butelio kas neapkraustytų, nes užrakta paprastai, prancūziškai įtaisyti šeimnininkas priešinasi, nes, girdi, durys gadinsis. Ateinantį mėnesį važiuosiu į Žemaitiją, gal pavyks paminklą pastatyti ant senūčio kapo. Pas mus didelė naujiena — šiomis dienomis gausime pagalios dujinę plytelę. Prieš metus buvau užsirašęs į eile... Į virimą aš jau įpratau". ... Laiško dar neišsiuntęs, 4.19 pri-

dėjo priedą: "Einaime senelė, Gesė ir aš į teatrą Šekspyro "Karaliaus Lyro" žiūrėti. Aš tik esu ji skaitęs angliškai. Man jis labai patiko".

Blėstanti sveikata

Silpsnanti žmonos sveikata, o ir paties senatvė, ėmė kelti rūpesčių. 1962.5.2 jis rašė: "Nepaprastai sunki problema surasti ką nors namuose padėti. Būtų daug lengviau, jeigu galima būtų pas save apgyvendinti. Teiraušimės, gal kartaiks koks stebuklas įvyks. Šiandien aš negaliu įsivaizduoti,

VERTINGIAUSIA DOVANA JAUNIMUI

Liukusinė knygos nauja laida R. SPALIO

GATVĖS BERNIUKO NUOTYKIAI

528 puslapiai su 18 iliustracijų, skaitomi su dideliu susidomėjimu.

Kaina: \$5.00-kietas virš.
\$4.00-minkštas virš.

Platina laikraščių redakcijos ir leidejai Dr. Vyduo Fondas:

MR. R. MERKYS
6650 So. Fairfield Ave.
Chicago, Illinois 60629
(Pridėkite 25c pašto išlaidoms.)

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4 %

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausia turi būti \$5000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4 %

Ant visų knygelių sąskaitų
NUOSIMČIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ, ĮSMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

jokių motyvų", kaip laiškė sako. Laiškuose pakartotinai džiaugiasi, kad jo vaikaičiai, dukraitės mokosi. 1962.6.13 net įterpia sakinį: "Svarbiausia — sąžiningai, ištvermingai dirbti, mokytis".

Širdies prieuolis

Tais metais jau sveikata Stulginskiui pradėjo kelti susirūpinimo. Tame pat laiške rašė: "Prieš porą dienų anksti ryto turėjau širdies prieuolį. Širdis buvo nustojęs plakti, paskiau labai greit plakė, paskiau su pertraukomis. Pagriebiau vaistų Miroton... Tuojau širdis susitvarkė. Nuvykau pas gydytoją. Kraujo gi spaudimas 170-70. Prirašė vaistu, bet sunku jų surasti... Šiandien peršvietė rentgenas. Išvada tokia: plaučiai emfizematiški, hiliai padidinti su sustiprintu drūžetumu. Sinusai laisvi. Diafragmos paslan kumas silpnas. Širdies dešinysis padidintas, kairiojo skilvelio sąskaiton, hipertominio tipo, neaiškiais kontūrais. Aorta sklerozuota... Iki šiol aš buvau visai neat-sargus, elgiaus kaip jaunas. Pasirodo, taip negalima".

Liga taip greit neapleido. 1962. 7.29 rašė: "Mylimoji, rašau Tau dar gulėdamas. Buvau jau besitaisais, bet užvakar vėl pasireiškė permušimai. Tačiau šandien žymiai geriau, nes po 21 nemiego-tos ar nedamigios nakties ši-nakt pirmą kart gerai miegojau. Pagallop įtempti nervai atleido. Tikiuos sveikšias greičiau... Aš manau, jei galėsiu miegoti, tai būsiu sveikas".

(Bus daugiau)

● Lietuvių poezijos rinkinys latviškai "Viena jūra" vardu išleistas šiais metais Rygoje, "Lies-mos" leidyklos. Pateikta 19-os lie-tuvių poezijos nuo V. Mykoliaičio-Putino ligi S. Gedos kūrinių, ži-jos palaimintos, tylios". Jam gi-tekto vis išgirsti "ne" ir tai "be-

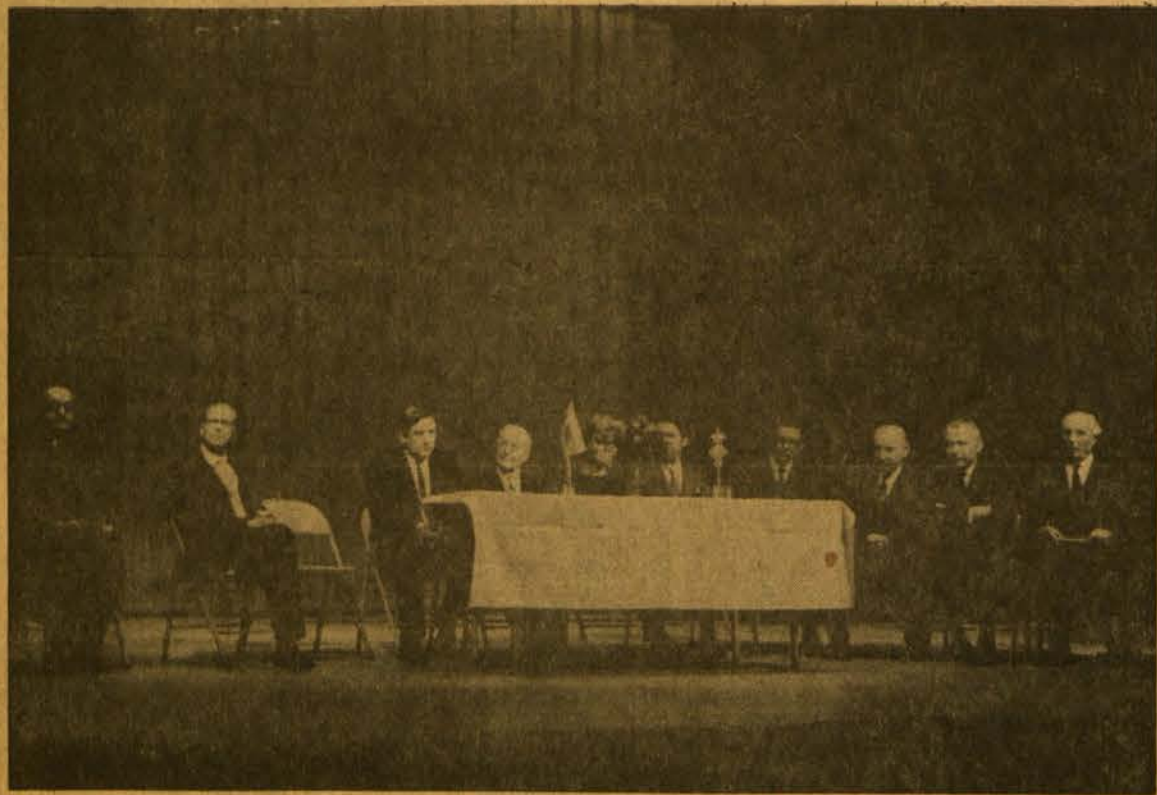
1970 PLYMOUTH-BARRACUDA

VISIŠKAI NAUJI "6" ir "8"

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT-BARRACUDA, ROAD RUNNER
G T X, FURY — DUSTER

4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

Literatūros premijų įteikimo šventės prezidiumas spalio 11 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: jaunimui skirtųjų skaitinių konkurso organizatoriai kun. J. Vaišnys, LB Gage Parko apylinkės pirm. S. Gečas, Lietuvių rašytojų draugijos pirm. A. Baronas, Lietuvių rašytojų draugijos 1968 metų premijos laureatas kan. M. Vaidikas, švietimo Tarybos jaunimui skirtųjų skaitinių konkurso laimėtoja D. Brazytė - Bindokienė, Lietuvių fondo Centro valdybos pirm. dr. A. Razma, švietimo Tarybos pirm. J. Kavaliūnas, skaitinių jaunimui konkurso juri komisijos pirm. V. Ramonas, LRD literatūros premijos juri komisijos pirm. K. Bradūnas ir LRD premijos juri komisijos sekretorius P. Gaučys. Nuotr. V. Noreikos

Tauta, rašytojas ir veikalas

(Atkelta iš 2 psl.)

mai lietuvių. O mums, čia galvotrukčiais atbėgusiems nuo internacionalo (trečio ar kelinto), nedvokia, bent neturėtų labai dvokti, tautiniai literatūros veikalai, nors jie ir nebūtų pagal einausias madas ir techniką simpatrocentiniai literatūriniai. Nebent tiems dvokti, kuriems, tariant tautos "suformuota tiesa", "pačiam kelmui šaknys padvoke."

Štai vienas iš gausybės pavyzdžių: Permestose į šią pusę iš okupuotos Lietuvos II-jo skyriaus skaitymo knygoje, taigi valdiškoje "Gimtas kraštas" įvadinis—K. Kubilinsko eilėraštis moko:

"Čia Lenino gimtinė,
čia augo aš ramus,
čia motina tėvynė
nuo priešų gina mus"...
Arba vėl kitas to paties autoriaus

"Pasitinkam didį Spalį
mes po keturis greta,
vėliavėlė kaip liepsnelė
mano rankoj iškelta" (91 p.)
Toliau tas pats džiaugiasi:
"Prie Lenino paminklo
pražydo margos gėlės,
o aikštėje aplinkui
veja kaip kilimėlis" (101p.)
Ir taip ištisai, išskyrus gabalėlius, kuriuose vaizduojama gyvenimo gamta.

Man išeina, jog kaip tik iš anapus atskamba gaidos čia kurti tautinę literatūrą, bet tarp tautinę. Jos centre, kaip tik rodomas tarptautinis herojus, kovojas ir žūstas dėl tarptautiškumo. Arba laimės. Arba centre pastatytas laimingiausias pasaulio, iš siauros tautybės išvaduos žmogus, dėkingas išvadotojams, džiaugiasi darbu ir gyvenimu.

Jeigu iš okupacinės valdžios sušaukiamų apyskaitinių suvažiavimų čia atsikambančiuose visasjunginiuose akorduose ir sušlama tautinių gaidelių, tai jos tik skėčiai, kada, kur reikia, pridengti skubiai varomam rusinimui.

Tikrosios tautinės gaidos savu šauksmu atskamba iš išsudytos ir gyvos tebevergujančios tautos, atnešamos tikrąjį realųjį heroizmą, primenantį, kas yra teisingas nusikaltėlis atsakovas ir kas teisėtai teisingas ieškovas! Būtent: kas kada nors, iš kieno ir kokiose suvažiavimuose gali paprašyti apyskaitos...

Vaižgantas, J. Gliaudos pripažintas sukūręs literatūrą (pamątyse toliau, "Pragiedrulių" veikėjų lūpomis sako: "Apskaitą duosite, kai grįš, pats Gintautui, šešiavilkiui, Daratui"—ištremitiems į Sibira. Tai gi tautai. Tautoms apyskaitas pateikia ar priversti pateikti visada okupantai.

Herojai gyvenime ir literatūroje

Kas galėtų teigti, kad tautų keliai nuo seniausių laikų iki dabar tiesiasi lygūs, lengvi, — be jokio heroizmo ir be iškilusių atskirų herojų! Vieni jų sušvėtę apsiginamuose, tarptautinės teisės pripažintuose karuose, kiti partizaninėse kovose, kiti šiaip kovose dėl tautos išlikimo, jos gyvybės išgelbėjimo... Vieni herojai yra įrašyti į istoriją, kitų karsai padėti šventovėse, kitų vardų net yra šventovių, kitokių meno paminklų, yra apvilkę ir pasaulinės reikšmės literatūros rūbais. Kitiems supiltas nežinomojo kareivio herojaus kapas.

Mūsų tauta, anot Maironio, "tik iškentėjusi, tiek davusi milžinų," anot Putino, "Nuliūdo kapais apsikloję tėvynę", yra pasižymėjusi kruvinai realiais herojais — piloterytės, margiai, montės, daumantai, motinos, dukters, sesers, vaikai, menininkai, kunigai, darbininkai, tremtiniai. Yra herojų ir dabar tenai, yra ir pabirusių pasaulioje.

Tai tikra tiesa J. Gliauda rašo, kad "Mūsų tautinio heroizmo realizmas pats savaime išplaukia iš gyvenimo". Tik visa bėda, kad čia nelygu gyvenimo supratimas supratimui, nelygu, kas kam iš nelygaus supratimo išplaukia, kas kokias išplaukas laiko realiomis, kas ne. Kas kame realu, kas abstraktas, arba niekad nesugrąžinama praeitis. Tai gi nesugrąžinama ne praeities laisvė. Tada vieniems dėl aksiomiškai nesugrąžinamos laisvės kova yra nesamone, kovotojas ir žūstas dėl tarptautiškumo. Arba laimės. Arba centre pastatytas laimingiausias pasaulio, iš siauros tautybės išvaduos žmogus, dėkingas išvadotojams, džiaugiasi darbu ir gyvenimu.

Mūsų laisvieji rašytojai irgi ne visi iš gyvenimo išplaukiantį heroizmą pradeda vienodai vertinti. Gal todėl iki šiol tiek daug tautinio heroizmo dar nėra perkeltos į mūsų išsivijos literatūrą nei atskiriomis asmenybėmis nei tipais. Iš viso savo tautos herojams čia dar nėra sukurto didingo literatūrinio paminklo, taip pasigendamo — herojiško, homeriško maironiško ar kitokio...

Jeigu bolševikijoje tautų rašytojai turėtų tiek laisvės, kiek mes čia turime, argi daugelis jų nerastų pagal savo tautinę nuovoką patys, be jokio užkrovimo! Ar gi gyvieji tenai lietuviai nebūtų sukūrę ir nekurty tautinių herojų veikalų. Kiek gali pralįsti pro "nacionalinio, internacionalinio" geležinio tinklo kilpą, ir kuria iš nebaudžiamos dar kurti mitologijos, iš gilių herojinės praeities. Sukūrė operą "Daiva", "Dalia", "Eglė", "Pilėnus", "Jūrą ir Kastytį", "Mindaugą,"

"Sukilėlius"... O iš "tėviškės" gamtos ir neblogos poezijos.

Ruso Solženicino J. Gliaudos minimas literatūros veikalas "Vėžio palata" su heroju, prarijusiu aliuminį šauktą, arba Pasternako "Daktaras Živago" ir kiti panašiai parašyti veikalai kvėpuoja pilna rusų žmogaus krūtine. Tų romanų veikėjai, pabėgę iš namų, slapstydami nuo bolševikų, užsidarinę langus kalba si — "be galo skaitome Puškino, nes jis yra rusų gyvenimo matas". Dr. Živago, kad galėtų paimti ant rankų, išbučiuotų visas iš eilės trobes. Vietų, žmonių vardai, pavardės — grynai kilmės rusiškos. Net ispanas San Donato vadinamas Semdeveto... O kalba! Senoji rusų kalba su tarmiškumais ir liaudiškumais, neišverčiamais į kitas kalbas. Yra ne tik socialinių, bet ir tradicinių patriotinių prasmės karo herojų. Giminaičių mokytojas Antipovas — savanoris 1914 m. kare. 1941 m. karo herojė studentė Kristina, atlikusi "Žerintį herojinį darbą" (citata), vokiečių sugauta ir nužudyta... Jie ir kiti herojai yra to paties laikotarpio, kaip ir mūsų tautiniai herojai.

Anuos rusų tautinius veikalus "adoruoja pasaulis" (J.G.).

Iš šių ir kitų rusų rašytojų literatūros veikalų, čia žiūkiais atbėgusių, man susidaro išpuodis, kad jų autoriai, jei tik būtų įmanoma tenai valstybės santarka, po abiejų karų būtų pasipylę to laiko karais ir taikomis, anonimis kareinomis, eugenijais oneginiais, katiušomis maslovomis... ir kitais kaulo ir kraujo "ura" rusiškais tautiniais veikalais... Ar jie dėl tautiškumo būtinai būtų ne literatūriniai! "Anna Karenina", "Kara ir taika"... mačiau Amerikoje filmą... Šie veikalai to kie rusiškai tautiniai, kad kitataučiai vaidintojai jų herojų kaip reikiant nesukuria. Matyt, veikalų autorių nesitaikstyta taip rašyti, kad veikalai galėtų būti išvesti į kitas kalbas nepažįstamai į originalą.

Šiuo tarpu vėl perskaičiau į lietuvių kalbą išverstus Nobelio premiją gavusius — "Silja", "Kristina", "Katerina", "Kaimiečius" ir (nežinau ar premijuoti) "Goja", "Džeine Eir"... Jie visi dvasia, visa sudėtimi, įvaizdžiais be jokių aiškinimų patys gyvai kalba už savo tautą, žemę, gamtą, parodo laikotarpį ir visuotinumą. Iš "Kristinos" pasižmonėti išrašu tik jos sūnų vardus — Nokve, Bejergulfas, Gautė, Skiuile, Miunanas, Ivaras, Laurensas, Erlendas... Tokie tautiniai vardai ir kiti pamintų veikalų veikėjai. (Būs daugiau)

• Tadas Adomonis paruošė knygą apie keramiką Joną Mikėną, neseniai atšventusį 70 metų amžiaus sukaktį. Veikalas 63 psl., gausiai iliustruotas, buvo išleistas Vilniuje.

Visiones Clarissimae

Vytauto Mačernio poezija tarp garso, tikrovės ir legendos

BALYS CHOMSKIS

Dariaus Lapinsko kūrybos stilmulas — data, keli mėnesiai prieš spektaklį. Nervai įkaista, blykšlė užlieja veidą, nemigos. Nors jau daug anksčiau vaizduotėje buvo "viskas", net išmasytas pastatymo planas, išdalytos rolės. O vis dėlto atsitinka, kad pabaigos partitūros puslapių "rašalas" išdžiūsta tik per paskutinę repeticiją. Ansambliui toks darbo metodas atneša daug kančios, nes nelengva sudėtingus dalykus greit išmokyti tarp kasdieninių pareigų ir darbo. Nuostabu, rezultatai ne vienu atveju vis būdavo geri, nešą impulsyvinės ištakos į mūsiškį kultūros gyvenimą.

Vytauto Mačernio mirties 25 metų sukakties minėjime spalio 18 d. Jaunimo centre, Chicagoje, "Visiones clarissimae" Lapinsko pastatyme ir muzikoje pasirodė tokio skubaus darbo ir pavojai. Drąsi idėja, globalinė paveiklo kompozicija, bet nevisai darnaus balanso ir su techniškais trūkumais, savo žiedų pilnai neišskleidė. Tačiau pats pirmasis paveiklo konfliktas, mano nuomone, yra tarp poeto ir kompozitoriaus.

Akmuo, medis, spalvos, garsas yra materialinės medžiagos, kurios gali tarnauti įvairiems menininko sumanymams. Kalba gi — žmogaus dvasios apraška, arba jos produktas. Žodis be minties — ne žodis, mintis be žodžio — ne mintis. Ir poezijos svarbiausias elementas — mintis, o jau antraeilis aspektas.

Mačernis yra minties poetas, ieškojamas gyvenime laimės ir prasmės, o pagal Lapinską jis turėtų būti garsinio muzikalumo poetas. Penki jaunuoliai scenos viduryje ir kombinuotame apšvietime vaidina vieną iš svarbiausių pastatymo rulių, panašiai kaip šokėjai balete "Jūrą ir Kastytį". Poeto vizija: kūdikystės prisiminimai, tėviškės gamtos panorama, garsai yra scenos jaunuolių valdybos medžiaga. Įvairūs garsai, judesiai, simbolinės figūros, kaip tarpininkas tarp poeto ir gamtos, yra pradžioje i-

spūdingi, vėliau kiek nublanksta dėl nuolatinio to paties refreno pasikartojimo.

Scenos šonuose stovi po du deklamatoriai ir solistai — tai poeto minties interpretatoriai. Ne. Apsirinku. Jie taip pat priversti pasiduoti garso stiliui: skaldo žodį į skiemenis, kartais jį reičiuoja litanijos forma, susiliedami tai į duetą, tai į kvartetą. Skamba nebologai, bet tuoj kyla klausimas, kam keisti minties žodį į materialinį garsą, kuris ne daug ką pasako? Pastatyme vis dėlto buvo momentų, kada deklamatoriai pasireiškė ir kaip individualūs aktoriai, tos tad akimirkos ir buvo brangios. Leonas Barauskas, atrodo, iš savo patyrimo puikiai žino, kad poezijos mintį, jos ritmingumą neįkūnyti dirbtiniu būdu ar potasu, todėl jo poezijos skaitymas visada yra aiškus ir natūralus. Karilė Baltušaitytė, 19 metų dramų studentė, yra neabejotinas talentas, turįs svarbiausias, aktoriui reikalingos savybes: veidą, balsą ir tyrą, aiškią kalbą.

Vokalinė ir instrumentinė šio memorialinio pastatymo muzika yra parašyta kiek skubotai ir paviršutiniškai. Vizijose nėra pakankamai aiškūs nei Aldonos Stempuzienės, nei Broniaus Maciukevičiaus vaidmenys. Tikras, muzikinis, dramatinis paveikslas atsiranda akivaizdžiausiai Toreadoro posmuose.

Be to, girdėjome rašytojų Henriko Nagio ir Pauliaus Jurkaus balsus, atkuriančius prisiminimų detales apie poeta. Buvo taipgi idomios Algimanto Kezio, S.J. filminės iliustracijos spektaklio temomis, kurių turinį atvaizdavo ekrane Elenutė Bradūnaitė ir Ramūnas Underys. Tuose epizoduose ir jutome Mačernio realumą ir jo legendą.

Lapinsko pastatymui data išmušė šį kartą gal šiek tiek ir per vėlai. Bet, atmetus visus trūkumus, ir šitas jo spektaklis pasižymi stilium, nuotaikos ir metaforikos vienumu. Kas yra — nėra, ko nėra — yra. Ir tas "ko nėra — yra" buvo įdomu.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSŲ TELEVIZIJOS,
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

SKIP'S Self Service LIQUOR STORES

- 1) 5515 SO. DAMEN AVE.
- 2) 5996 SO. ARCHER AVE.

All Phones WA 5-8202

Telef. — 735-2345

KENTUCKY BOURBON 90 proof	qt. \$4.49
FRENCH BRANDY V.S.O.P.	5th \$5.49
FRUIT FLAVORED BRANDIES	5th \$3.98
PINK ROSE WINE	5th 89 c.
SCHLITZ BEER	6 Pak 98 c.
MILLER HIGH LIFE	6 Pak 98 c.
GIN or VODKA 90 proof	5th \$2.49
STRAIGHT BOURBON 86 proof	Fifth \$2.98
GRAIN ALCOHOL 190 proof	5th \$5.19

CIGARETTES — Regular, King & Filters \$3.29
100 Size \$3.39

Šį memorialinį spektaklį sutvarkė Studentų ateitininkų Korpi! Satrija, minėdama 25 metų sukaktį nuo poeto Vytauto Mačernio mirties.

HIGH RATES

4.75%

PER ANNUM
ON REGULAR
SAVINGS
CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM
ON INVESTMENT
BONUS
\$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

LA 3-8248

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranai, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6-tos valandos ryto iki 8-tos valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT

6918 So. Western Ave. — GR 6-9758

JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

GREIČIAU... PIGIAU... GERIAU...

Ir tikrai padėsite savo artimiesiems užsakydami dovanų siuntinį per

BALTIC STORES, LTD.

421 Hackney Rd., London, E. 2. England

(Z. JURAS)
TELEF. — 01 - 739 - 8734

3 jardai vilnonės vėliavos medžiagos vyriškam arba moteriškam paltui 3½ jardo puikios kostiuminės, angliškos vilnonės medžiagos vyriškam arba moteriškam kostiumui, 2 jardai crimplene medžiagos puikiai sukneli, vyriškas arba moteriškas aukštos rūšies megstukas.

Šį rudens siūlome 3 dovanų siuntinius, sudarytus iš tokių dalykų, kas labiausiai Lietuvoje reikalinga ir naudinga.

Rudeninis (1) 1969

išeiginiai nailono marškiniai, arba bliuskutė, 1 p. vyriškų arba moteriškų kojinių, vilnonių arba nailoninių, 20 geriausių rūšių cigarečių

Kaina \$90.00.

Rudeninis (2) 1969

Nailoninis italskas, vyriškas arba moteriškas lietpaltis, 3½ jardo vilnonės angliškos kostiuminės medžiagos, 2½ jardo vilnonės moteriškai sukneli medžiagos, 1 vilnonė geleta arba su ornamentais skarelė, 1 vyriškas arba moteriškas labai geras megstukas, 1 kaklaraštis, arba dėžė šokoladinių saldinių, 2 šilkinės arba nailoninės skarelės.

Kaina \$90.00.

Maisto siuntinys 1969

6 sv. geriausių kanadiškų miltų, ½ sv. arbatos, 1 sv. kakavos, 2 sv. ryžių, ¼ sv. p.p.rų, ¼ sv. lapelių ½ sv. geriamo šokolado, 1 dėžutė Nescafe 2 sv. geriausių kiaulinių taukų, 1 dėžė šokoladinių saldinių.

Kaina \$30.00

1 kiekvieną rūbų siuntinį galima padėti šiuos labai Lietuvoje naudings ir pageidaujamus dalykus.

Nailoniniai lietpalčiai \$11.00, geriausios vilnonės skarelės \$4.50, vyriški arba moteriški megstukai \$12.50, Parkerai \$6.00, vilnonės arba nailoninės kojinės \$2.00.

Taip pat, priimame užsakymus: auto mašinoms, motociklams, dviračiams, televizijos aparatams, foto aparatams, radijo aparatams, šaldytuvams ir t. t. Mūsų sąskaitos suteikia jums teisę gauti mokesčių mokėjimo sumą žinina.

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12
MONTH
\$10,000
or MORE

4 3/4%
per annum

Passbook Savings
Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid

as of:

Mar. 31 — June 30

Sept. 30 — Dec. 31

Savings certificates issued for six months or one year — in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

Savings certificates issued for six months or one year — in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

Mutual Federal Savings AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD.,
Chicago, Ill. 60608
PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

Virginia 7-7747

Nauji leidiniai

• **LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA.** Trisdešimt šeštas tomas. Pa pildymai. Tomą redagavo Juozas Girnius. Leidėjas Juozas Kapočius. Nugarėlė ir emblema darė J. Steponavičius. Techninė priežiūra ir laužymas—Kazys Simanavičius. Tekstus linotipu rinko Petras Pilka. Spaudė Lithuanian Encyclopedia Press, Inc. Leidyklos ir redakcijos adresas: 361 W. Broadway, South Boston, Mass. 02127, USA.

Pagaliam galima pasakyti, kad pats didžiausias lig šiol išėjęs užsimotas darbas yra, štai, baigtas. Prieš akis guli pilna Lietuvių Enciklopedija, net su pastaruoju papildymu tomu, kuris apima 544 psl. Tai milžiniškos daugelio žmonių talkos, intelektualinio subrendimo, finansinės nuojautos ir visos lietuviškos visuomenės šviesaus pritarimo vaisius. Tai tiesiog unikuminis ne vien išėjęs, bet ir tautų istorijose faktas. Apie jį, be kita ko, ir šio papildymo paskutiniojo tomo redaktorius dr. Juozas Girnius tomo įvadiniame ir lyg atsiveikimo žodyje sako:

„Vis dėlto, nepaisant visų sunkumų ir neišvengiamų netobulumų, Lietuvių Enciklopedija laimingai užsklendžiama. Sulaukti savo pirmos pilnos enciklopedijos kiekvienai tautai yra reikšmingas kultūrinis įvykis — lyg brandos egzaminas ta prasme, kad žmonijos žinią yra dokumentiškai įgludžiama į tos tautos kalbą. Tragiška lemtimi lietuvių tauta turėjo savo pirmosios enciklopedijos sulaukti iš išėjęs (bene vienintelis toks atvejis).“

Nors ir koks sunkus buvo šis darbas išėjęs sąlygose, jis buvo prasmingas. Baigdami tai matome dar ryškiau, negu darbo pradžioje. Sunku buvo tešėti savo užmoji, tačiau galėjome jį vykdyti laisvai, be išorinės prievartos. Šiuo požiūriu mūsų atlikto darbo prasmingumą ypač akivaizdžiai liudija Lietuvoje leidžiamoji Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija“.

Tačiau dabar baigtas darbas būtinai dar ir lygiai svarbaus pradžios, būtent — lietuviškos enciklopedijos anglų kalba. Kaip žinome, leidėjas J. Kapočius tvirtai pasiryžęs ir šiam užmojiui. Jeigu tik visuomenė bus lygiai įsijautusi į šios angliškiosios visam pasauliui skirtos lietuviškos enciklopedijos išėjęs, tai bus atliktas toks milžiniškas dvigubas darbas, kuriuo išėjęs galės sąjaukti kadaise parliktosios gimosios žemės akistatoje neišvengiamame istorijos teisme.

• **ATDAI** 1969 m. rugsėjo mėn. Nr. 7. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai pranciškonai. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, O.F.M., 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Metinė prenumerata 7.00 dol.

Naujo numerio trumpas, bet kondensuotas, vieno puslapio vedamasis kalba apie žygį į Mėnulį. Raštas baigiamas tokiomis mintimis:

„Dauguma žygio į Mėnulį komentatorių vis pabrėžė, kad iš erdvinio entuziazmo nepamiršime protingiau tvarkytis žemėje. Kai kurie tiesiog urzgė, kad erdvės tyrinėjimams išleistą sumą reikėjo skirti skurdą pašalinimui. Tai amžina lamentacija tu, kurie visų problemų sprendimą teregi piniguose. Deja, greičiau pagrindinės problemos dėl to ir nesileidžia išspręstos, kad norima jas išspręsti tik pinigais. Tik tada randami problemoms sprendimai, kai iš tikro norima jos rasti.“

Techniniai žygiai paties žmogaus nebeveda pirmyn. Šiuo atžvilgiu būtų naivu ko nors laukti ir iš žygio į Mėnulį. Tačiau būtų svarbu, kad šis istorinis žmogaus išsiveržimas iš žemės jį paskatintų veržtis ir iš savo prigimtinio egoizmo, stelbiantis žmogų žmoniškumui. Tegu

gilesnis visatos pažinimas skatina žmogų giliau žvelgti ir į save — skaidriau: suvokti savo žmogiškąjį pasaulimą.“

Prof. Zenonas Ivinskis naujuos „Aidus“ tęsia dar ir šiame numeryje nesibaigiantį savo straipsnį „Lietuvos ir Sovietų Sąjungos santykių dvidešimtmetis (1919 - 1939)“. Skaitai šia objektyviai ir su tikru moksliniu metodu parašytą studiją ir galvoti apie tuos žmoglius, vis dar manančius, jog mes neturime žmonių, kurie savo vardu jau sugėbė parašyti Lietuvos istorijos kapitalinio veikalo. Mat, yra keistų tautiečių, kurie ir 20 amž. gale dar neatsikratę jausmo, meluojančio, jog Lietuvos istoriją ir šandien gali parašyti tik tai kitatautis istorikas. Patys panašaus darbo imtis galėtume drįsti, girdi, tik visi, kas tik domisi istorija, susibėgę krūvon, lyg būtu jau pasiekę tą mūsų tautosakoj minimą nuosmūčio tarpą, kada devyni vyrai vieną gaidį piauš.

Numeryje plačiai dar minimas poetas Oskaras Milašius (straipsniu ir poezijos vertimu), rašoma apie lietuvių literatūros perspektyvas, kreipiamas dėmesys į rašytojo kan. J. Tumo - Vaižganto šimtojo gimtadienio sukaktį, kalbama apie lietuvių namotyra Lietuvoje, duodama naujo Juozo Kraliaus istorinio romano ištrauka, platus apžvalginis skyrius, recenzuojamos Vitalijos Bogutaitės ir Gražinos Tulauskaitės knygos.

• **ATEITIS**, 1969 m. rugpjūčio mėn. Nr. 6. Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas. Vyr. redaktorius — Jonas Šoliūnas, 6641 S. Albany Ave., Chicago, Ill. 60629. Administratorius — Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago Ill. 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanda 5.00 dol., visur kitur — 3.00 dol., garbės prenumerata — 10.00 dol.

Atkelta Chicago ir atiduota į naujos redakcijos rankas, „Ateitis“ numeris po numerio vis tobulėja ir jau daugiopas prasme virsta tikrai moksleiviskuoju jaunimo žurnalu, kupinu jų pačių kūrybos, piešinių, straipsnių, nuotraukų ir pan. Kiekviename numeryje vis kas nors pabrėžtinai akcentuojama. Šiame sąsiuvinyje, sakysim, tikrai su įdomiu žurnalistiniu apipavidalinimu paskelbtas pašnekesys apie tautinės parapijos kryžkelę ir kt.

Tačiau kiekviename numeryje vis pasitinka ir pasakytume,

Susitikus prie Pacifiko: rašytojai — Bernardas Brazdžionis, Gražina Tulauskaitė — Babrauskienė ir Alė Rūta.

tam tikrų prašomųjų pro šalį. I juos redakcija turėtų atkreipti dėmesį. Va, anksčiau žurnalo puslapiuose buvo pasisakyta prieš tu pačių studentų ateitininkų leidžiamą „Gaudeamus“, beveik patariant jį „nužudyti“, lyg penktojo įsakymo jau nebūtų. O ne tik žmonių gyvenime, bet ir

kultūrinio gyvenimo reiškiniais tegu kiekvienas egzistuoja, kol jį pats laikas numarins. „Gaudeamus“ gi pilnas gyvybės, ir kėsinamasis jo amžių sutrumpinti yra tiesiog, juo labiau „Ateityje“, didelis nesupratimas. Nieko penktojo įsakymo jau nebūtų. O ne tik žmonių gyvenime, bet ir

DĖMESIO VISIEMS PODAROGIFTS, INC. KLIJENTAMS

Mes džiaugiamės, galėdami pranešti, kad dėka pasitarimų, įvykusių Amerikoje su Vnesposytorgo Prezidentu ir asmeniško vizito Podarogifto Prezidento Maurice Rifkin Maskvoje, padaryti pakeitimai ir pagerinimai, priimanč užsakymus dovanoms.

1. Komisijos arba mokesčiai nebebus imami nuo dovanų gross sumos, mokesčio pirkėjo, bet visi mokesčiai bus pridėdami prie užsakymo net sumos, taip, kad nekiltų nesupratimų ar klausimų tarp Vnesposytorgo ir gavėjo.
2. Prekių kainos yra sumažintos. Naujas kainoraštis bus paruoštas mėnesio ar dviejų laikotarpyje ir siunčiamas paprasius.
3. Iki to laiko mes prašome gerbiamus klientus, siunčiant dovanas, naudotis DOVANŲ PAŽYMEJIMU — MERCHANDISE PURCHASE ORDER. tuo būdu gavėjas galės pasirinkti prekes, kurios jam patinka.

„MOSKVITCH“ AUTOMOBILIO UŽSAKYMAI YRA PRIMAMI KAP IR SENIAU, KOL JŲ RIBOTAS KIEKIS BUS ISNAUDOTAS. Dėl smulkesnių informacijų prašome kreiptis į mūsų prisijungusias firmas ar jų skyrius:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106 Tel. 215-WA 5-3455

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N.Y. 10019 Tel. 212-581-6590—581-7729

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036 Tel. 212-CI 5-7905

arba tiesioginiai

PODAROGIFTS, Inc.

220 Park Ave. South, New York, N. Y. 10003 — Tel. 212-228-9547

EARN 5 1/4% PER ANNUM ON \$1000

INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% Interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months. A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 1/4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly. Savings in by the 10th earn from the 1st.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
Assets over \$141,500,000.00 • Reserves and Surplus over \$12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
Federal Charter • Federal Supervision
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • VI 7-1140
MON-FRI: Mon, Thurs. 9 A.M.-5 P.M. • Tues, Fri. 9 A.M.-4 P.M. • Sat. 9 A.M.-12 Noon • Wed.-No Business Transacted

Landerytė“. Nesame iš esmės prieš humorą. Bet geram humorui sukurti reikia irgi talento. Jo nemažiau reikia ir moksleiviskam humorui. Gi Landerytės humoras „Ateičiai“ per daug senberniškas, gerokai net vulgarus, ne katarsinis, bet vietomis net destruktivus. Visą šio skyriaus kryptį reikėtų keisti iš pagrindų. Redakcija turėtų atidžiau pasverti ir pačių bendradarbių tam tikrus „pasišokinėjimus.“ Sakysim, šiame numeryje, skaitant apie išpūdžius iš Danavos ir užkliuvus už Vietnamo, taip ir nerūstus ten rašančiojo ir paties redaktoriaus kluslėteli: argi jūs nežinote, kas būtų buvęs su Amerikos laisve, jei Washingtonui nepriklausomybės kovose nebūtų petys petin takinę prancūzai, vadovaujami taipgi prancūzo Lafayetteto?

ATSIŪSTA PAMINĖTI

• **Anatolijus Kairys, PALIKI MAS.** Vieno vaiksimo trijų paveikslų drama. Išleido „Laiskai Lietuviams“ 1969 m. Iliustravo dail. Zita Sodeikienė. Tiražas — 600 egz. Knyga 73 pusl. kainą 2.50 dol., gauna ir „Drauge“.

• **SKAUTŲ AIDAS**, 1969 m. Nr. 5. Lietuvių skautų ir skautų laikraštis. Vyr. redaktorius v.s. Antanas Saulaitis, Old Colonial

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters —
Nuomoja — Parduoja — Taiso
NAUJOS — NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

MOVING

Perkrauto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupsite pirkaami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROspect 6-8998

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidėvėjimo. Ratlankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6 - 7777
Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šėkt. 7 v. r. — 3 v. p.p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.
Savininkas MIKAS ČESAS

Road, Oakville, Conn., 06779. Administratorius Kazys Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124. Metinė prenumerata 4.00 dol.
• **SALTINIS**, 1969 m. Nr. 4. Tikiybines ir tautines minties žurnals. Leidžia Sv. Kazimiero sąjunga. Red. S. Matulis, red. narys Vl. Slaitas. Prenumerata metams 2.00 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England.

NAUJAI PERTVARKYTAS DIAMOND HEAD RESTORANAS & LOUNGE
PASIOLO JUMS DIDELĮ PASIRINKIMĄ AMERIKIETISKŲ VALGIŲ
O JEIGU JUMS PATINKA EGZOTISKI VALGIAI, pasirinkite JAPONIŠKĄ MENIŲ.
Tropikiniai gėrimai — mūsų specialybė
Padavėjos apsirengę „kimono“ rūbais
Jums ir jūsų draugams čia patiks sustoti prie ar po teatro.
Priešpiečiai (LUNCH) duodami nuo 11 val. ryto.
Šeštadieniais atdara 4 v. popiet. Sekmadieniais 12 val. diena
Pirmadieniais uždaryta. Dėl rezervacijų —
TELEFONUOKITE 925-1678

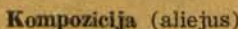
Diamond Head RESTAURANT & LOUNGE
3321 WEST COLUMBUS AVE. (Arti 79th ir Kedzie Ave.)
Savininkas Edmundas Mačiulis

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad. trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERLIOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAZYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai
Savininkas Aloyzas A. Kunškas

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbiai
• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER
ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.
Pardujame nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurbius prietaisus kainomis ir sąlygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.
B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

foto V. MAŽELIS
• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

Moterų gyvenimas

Redaguoja / St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

Brangiai a. a. Elenai Kučiūnienei

(Vietoje gėlių)

Padėjo Tave mylintieji amžinai poilsin Angelių mieste gražiausioje vietoje, iš kurios Tavo skaisčios nemirtingos akys žvelgia į žiedais nubertus, lyg žaliais kilimais besitęsiančius, laukus, o krantus skalaujančio okeano bangos neša Tavo persviečiamą sielą, lyg pienės pūkelį, nepamainomos numylėtos tėvynės link...
Betgi kelias į Dangų ar iš Lietuvos, ar iš priglaudusios Tave Kalifornijos yra lygiai tokio pat tolimo...

O Tu, brangioji Elenute, ištiesi sau nevingiuotą kelią į aušros šviesą begalinę, išgrindę lengvesnei kelionei į amžinos ramybės uostą brangiais smaragdais ir nubėrėi jį kvepiančiais žiedais. Tiegi tyrieji smaragdai, tai sustingusios sidabrinės ašaros, kurias Tu nubraukėi ir surinkai, lyg į neįvertinamą puokštę, nuo vargstančių lietuvių skruostų savo gerai darbais, o gėlės — Tavo "antroji" meilė židui.

Tas begalinis estetikos pajutimas augo Tavyje, brendo ir skleidė aplink su Tavimi bendravusiems, lyg toli sklindas rožių kvapas. Jis buvo Tavyje taip savaime įgimtas, suaugęs su visa Tavo dvasia, lyg kad smėlio grūdėlis, įkritęs į austrės kevalą, apie kurį sluoksniš po sluoksnio išauga į skaisčiausią perlą.

Tavo gi pirmoji — nekalčiausioji meilė buvo atpildio nelaukianti, pasiaukojanti, visad duodanti, niekad neprašanti artimo meilės...

Tau Viešpatis nepagalėjo išorinio grožio — tai ne Tavo nuopelnas. Bet, kad Tu išnešėi skaisčią sielą per vargus, tremtį ir jos nepalietė ir nesuteršė nei pavysdai, nei rietenos nei kiti pilkojo, nenormalaus gyvenimo slibinai — tai jau yra tik tai, ką pati pasieki, ko nusipelnei — Tavo gražusis dvasinis veidas.

Tu turėjai nežemišką kantrybę ir visai nepažinojai "nervų". Ar šalia dėl Balso, ar vargai dėl Lietuvos dukterų, ar kas priekaištavo, neduodamas skatiko, Tu vienodai su šypsena tik dėkojai... Ir Pabaltijo moterų taryba Tave paviliojo numylėtam savo kraštui darbų monais...

Tu nemėgėi savo "aš", niekaados nieks negirdėjo iš Tavo lūpų: "Aš, mano, man"...

Mokėjai visad ar susirinkimuo se, ar metinėse apyskaitose visas išskelti, visoms dėkoti, savęs visai neprisiminti...

Ar bereikia pridurti, kad mylėjai savo gyvenimo draugą, kaip prie altoriaus prisieki ir varguose neapleisti, kol mirtis neišskirs. Ar nesakei savo bičiulei: — Aš be jo ir saulės nematau! — Mokėjai jį įkvėpti, būti jam tikra mūza, sudaryti sąlygas ir suteikti visas galimybes, kad jis tik siektų (ir pasiekė) meno viršūnių...

O kai buvai savo laimės aukštumoje laiminga žmona, ant sava rankiškų kojų pastačiusi sūnų patenkintą motiną, spinduliuojanti močiutė, Tave pastebėjo gailėsčio nepažįstanti Mirtis, pati pavydžiausioji iš visų moterų, ir nužiūrėjo Tave savo sekančia auka...

Betgi pasipriešino jai Tavo nepalaužiamas gyvastingumas, gailėsiškai išsukdamas ją, kad ir nelygion kovon. Žūti ar būti...

Net nustebo pati Mirtis! Ji negalėjo sugriebti Tavo sielos, lengvutės — suvargintos baisios ligos kelionėje, ir nusinėti, lyg

vaikas, mėgiamą žaislą suėmęs. Ir net tada nieks negirdėjo Tavo kančių dejonės, nieks nematė liejamų ašarų...

O perėjai žemės Golgotą... Ne valandomis, ne dienomis, o metais, nusitęsiančius į trečius, ketvirtus, penktus... gerasis angelas žymėjo kantrybės lakšte visas žemėje įmanomas, o Tavo pajustas ir pereitas kančias. Net ir tada, Tavo apkepusių lūpos tik gailiai išlardavo:

— Meldžiu Viešpaties ramios mirties!

Kai Mirtis pati pavargdavo dvi kovoje su Tavo gaivališkuoju, lyg įgimtu, gyvastingumu, besimėtydama su juo Tavo skaidria siela, lyg teniso sviedinėlį, kuris iš jų laimės galutinį turnyrą, ji suteikdavo Tau keletą ramesnių minučių. Tu jas pašvėsdavai mezgimui, kad Lietuvos dukterims galėtum ką nors pasiūsti...

Tu savo artimai Birutei, kurios orchidėjos prie Tavo galvos mirtinam guoly šnibždėjo apie jos prisirišimą, laiškė džiaugis kiekviena gėlyte, lapeliu, šiltu saulės spindulėliu. Pastebėdavai ir džiaugis menka žolyte, kukliai lendenčia iš kietos sumintos žemės plutos. Ir vėl, vis mezgei ir mezgei sode, kiek ligonės jėgos leido. Ne sau, o tom, kuriomis džiaugis "kad esate tokios geros ir atsidavusios geriems darbams"...

Pagaliau išklaušė Gailėstingasis Tavo maldos... Sumenęs kūnelis nebejuto paskutinėmis gyvenimo valandomis žemiškųjų kančių...

Paralizavus išsekusį kūną, Mirtis, pati kantriausioji iš visų moterų, žemėje liekanti visados laicetoja, nusinėšė Tavo šviesią sielą, kad kartu su Tavo dorybėmis, Pačiam Aukščiausiam paklotų po kojų... Tik tada ir širdis, pamilusi, kas gera ir gražu, pagaliau, nustojo plakusi...

Išvydusi Amžinojo Grožio kraštą, lyg nuo aukšto kalno žvelk į šią verkimo, skausmo ir didžios kančios pakalnę ir šviesk, lyg

Elena Kučiūnienė

Kas yra moteris?

PRANYS ALSENAS

Klausimas įdomus, ypač vyrams, kurie jo niekad negali išspręsti. Sakyčiau, gal net pirmajam žmogui šioj žemelėj — Adamui, ko gero, ilgai nebuvo aišku, kas gi yra toji jo levutė, kol nesugundė jo su tuoju obuoliu? Nors, tiesą pasakius, gal ir tada jam dar nebuvo aišku, kas ji — t.y. moteris?...

Moters mįslė, reikia pasakyti, nėra visiškai aiški ne tik vyrams, bet ir joms pačioms. Ir jos nežino, kas, iš tikrųjų, besančios.

Štai, Chatelaine žurnale rašo vedamąjį apie moteris ir dramblių ("Women and the elephant story") patį redaktorė D. Anderson. Ji papasakoja apie šešis neregus vyrus, kurie, apstoje dramblių, sprendė klausimą, kaip gi, iš tikrųjų, tas dramblys atrodo. Esą, vienas jų, griebs dramblio uodegą, nusprendė, jog dramblys — lyg virvė. Kitas gi, atsimušęs į dramblio šoną, nutarė, jog dramblys — siena. Trečias, besigraibdamas apie dramblio siurbį, priėjo išvados, jog dramblys — lyg žmogus.

Spindinti žvaigždė tamsią naktį, gyvu pavyzdžiu mums visoms, kad nenurimstanti dvasia ieško tu laikinoje žemės kelionėje, kas dora, kilnu ir gražu...

St.S.

Solistė Dalia Kučiūnienė dainuoja Clevelande lapkr. 29 d. Balso 25 m. sukakt. minėjime. A. Viliušio nuotr.

Zenta Tenisonaitė

INTERMEZZO

Kai skamba saulės spinduliai, kaip kanklių styga,

o vėjas groja, liūdnei gausdamas, man s'eloje vėl kartus nerimas pakyla ir suliepsnojęs, lyg ugninis laužas, svajones taip trapias sulaužo.

Atrodo — danguje užtemo saulė, atrodo, lyg naktis, tik be žvaigždžių, atrodo, piktas milžinas saujoj suspaudė visą pasaulį mano drebančių balių ir neramių minčių.

MALDA

Koplyčioje tylu.
Ir paskutinis spindulys užgesdamas stiklus nudažo...
O Motina, šventoji tu, išgelbėki ašunėlį mano mažą!

Koplyčioje tylu...
Šventoji, gelbėki, skęstu baisyje nevilky!
Stebuklingoji tu! Paguoda terandu apakusioj naktį! Tavy!!

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ Uždaros rekolekcijos moterims, kaip kiekvienierių metais, taip ir šiomet įvyks lapkričio 7-9 d. Cenacle rekolekcijų namuose, 11600 So. Longwood Dr. Jom vadovaus kun. L. Zarembo, S.J. Rekolekcijų organizatorė dr. Jolė Meškauskienė kviečia visas lietuves moteris ir studentes, dar niekad neturėjusias progos panašias rekolekcijas atlikti, pasinaudoti šia puikia proga ir jas atlikti. Taip pat kviečia ir tas, kurios kasmet dalyvauja, paskubėti registruotis: vakarais tel. PR 6-9801, dienomis galima ir "Draugo" telefonu.

Rekolekcijos pradedamos penktadienio vakare. Renkamasi 6 v. v. Užsiregistravimas, vakarienė, informacinis susirinkimas ir 8:15 v. v. šv. Mišios. Negalintios spėti laiku nuvykti, turi tą dieną pra-

nešti tiesiai seselėms telefonu HI 5-6700.

★ Lietuvos Dukterų d-jos valdyba sugalvoja naują būdą lėšoms sutelkti, kad galėtų sušelpiti nesibaigiančias eiles vargšų lietuvių. Jos, kaip tikros pionierės, griebiasi visokių būdų šiame krašte, dažnai lietuviuose visai naujoviškų, kad tik turėtų nuolat išlaikyti kovai su vargu. Taip vadinamieji "Rummage-sale" — Likučių išpardavimai! — labai madoje amerikiečių gyvenime. Lapkričio 4 d., 2306 W. 69th Street adresu, tarp 4-8 v. v. prašom sunėsti — suvežti dėvėtus rūbus (švairius), apavą, plokšteles, knygas, žodžiu — viską, ko norima perkrautuose namuose atsikratyti. Ten pat visi kviečiami nusipirkti už labai pigią kainą ko norima.

F. Jušienė (iš k.), narių verbavimo pirm., Adelė Zumas, I-oji vicepirm., ir Eleonora Zapolienė, sektr., paskutiniame Balzeko muziejaus Moterų vieneto susirinkime Irenos Balzekienės rezidencijoje. Jos planavo rudens ir žiemos veikimo programą, o taipgi ir naujų narių pritraukimą.

Pas tokias moteris ir kraujo spaudimas aukštas, ir nervų pakilimas — taip pat nežemesnis, bet jau jos virtuvės išvalymui, jei kiek rečiau užsuka ateinanti tarnaitė, gali prisireikti gal net... buldozerio.

Tai gi, ir suprask, tu, žmogau, kas yra moteris? Nūdienės moterys, dar būdamos jaunosios mergaitėmis, svajoja apie vyrus — gražius, turtingus, su gera padėtimi visuomenėje ir tautoje, žodžiu sakant, kad pinigai gyvenime — nebūtų jokia problema. Deja, tuomet atsiranda kitų problemų, dar baisesnių, sakysime, už vidutinį skurdą...

Moterys šiandien, galima sakyti, dar tebekovoja su vyrais už "lygias teises". Deja, toji kova ve da jas prie vyrų pralenkimo. Jos, todėl, ir panoro būti šeimų galvomis (ivedant matriarchatą į (šeimas), jos nori būti vyriausiuosiuose, architektais ir kt. profesionaliais specialistais firmose ir įmonėse, kur joms norė rėtusi, kad jų pačių vyrai — būtų tik jų pavduotojai ir t.t. Be to, nūdienos moteris — lygiai nešioja kelnes, kaip ir vyrai, tokius pat ilgumo plaukus, kaip jaunapat ilgumo plaukus, kaip jaunesnėji vyras, ypač hipiai, nemažiau už juos geria, nemažiau rū-

ko ir t.t. Mat, visa tai — emancipacijos (sakyčiau, "virš emancipacijos") vardan. Tačiau, iš tikrųjų, čia kyla ir klausimas: o kaip su jų — moterų — vaikais, šeimomis? Juk niekad tiek pakilimų jaunime, ypač š. Amerikoje, nebuvo, kaip nūdien. O greičiausiai tai yra todėl, kad šeimos nebeturi motinų...

Ir suprask tu, žmogau, šių laikų moteris...

Amerikietis muzikas Tex Richardson (iš Lyric operos) sol. Dalia Kučiūnienė paskutiniame recitaly Chicagoje. Kairėje — muz. Darius Lapinskas, akomponavęs recitalyje. A. Viliušio nuotr.

★ Inž. ir Arch. sąj. Moterų pagalb. vieneto pobūvis įvyks šiandien 7 v. v. Jaunimo centre, Chicagoje. Trumpą nuotainingą programą praves vieneto narė Egilė Vilutienė, gabi aktorė ir talentinga dailiojo žodžio interpretatorė. Ji taipgi paskaitys parodiją "Anykščių Šilelis Chicagoje" ir trumputį "iš užsienio" felfetoną. Žaismingo pobūdžio poezijos ištrauką duos poetė Ada Karvelytė -Dubauskienė, buv. vieneto valdyboje. Svečiai bus vaišinami pačių narių gamintomis vaišėmis po kurių bus šokiai. Laukiama inžinierių ir architektų šeimų atsilankant su savo svečiais. Vakaro pasisekimu rūpinasi ir energingai darban įsitraukusi vienin-gai dirbanti valdyba: vicepirm-ės Birutė Briedienė ir Elena Va rankienė, sekr. Olga Paulikienė, išd. Aldona Slonskienė ir narė Halina Zitkienė.

★ Albina Dumbrienė, Lietuvos Dukterų dr-jos išdininkei,

Solistė Janina Salmienė dainuos L. D. Kunig. Birutės dr-jos c. Chicagoje skyr. tradiciniame koncerte - baltuje lapkričio 22 d. Jaunimo centre.

6753 S. Artesian Ave, Chicago, Ill. 60629, galima siusti aukas kovai su, anot dainos "Vargas vagojo, lapais lapojo..." Kad tą vargą, kuris "nieko neboja", lietuviuose, jei ne sustabdyti, tai bent sumažinti, minimoji dr-ją išsūpino ir jau vieni metai kaip ji turi atleidimą nuo taksų (tax exempt), atseit, aukos, siunčiamos dr-jai, gali būti nuimtos, pil dant metinį mokesčių lapą.

Ir poligamijoje reikia lygybės

Ibrahima Samba, Bathurst miesto meras, Gambijoje, Vakarų Afrikoje, važinėdamas po JAV-es, Miami spaudos atstovams advokatavo už lygybę...vedybose. "Jei praleidi trejetą dienų su viena žmona, tai būtinai turi praleisti kitas tris dienas su kita savo žmona," pasakė jis. Samba pasisakė laikas savo dvi žmonas 12 mylių atstume skirtinguose namuose. "Moterys yra labai pavydžios", jis paaiškino.